ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 9ης Σεπτεμβρίου 2010 *

Στην υπόθεση Τ-155/06,

Tomra Systems ASA, με έδρα το Asker (Νορβηγία),

Tomra Europe AS, με έδρα το Asker,

Tomra Systems GmbH, με έδρα το Hilden (Γερμανία),

Tomra Systems BV, με έδρα το Apeldoorn (Κάτω Χώρες),

Tomra Leergutsysteme GmbH, με έδρα τη Βιέννη (Αυστρία),

Tomra Systems AB, με έδρα το Sollentuna (Σουηδία),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Tomra Butikksystemer AS, με έδρα το Asker,

εκπροσωπούμενες, αρχικώς, από τους A. Ryan, solicitor, και J. Midthjell, δικηγόρο, και, στη συνέχεια, από τους A. Ryan και N. Frey, solicitors,

προσφεύγουσες,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον É. Gippini Fournier,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(2006) 734, τελικό, της Επιτροπής, της 29ης Μαρτίου 2006, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/E.-1/38-113/Prokent-Tomra),

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο, M. Prek και V. M. Ciucă (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: M. N. Rosner, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Ιανουαρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η Tomra Systems ASA είναι η μητρική εταιρία του ομίλου Tomra. Η Tomra Europe AS συντονίζει τη δραστηριότητα των ευρωπαϊκών θυγατρικών που ασχολούνται με την εμπορική διανομή στο πλαίσιο του ομίλου. Οι ασχολούμενες με την εμπορική διανομή θυγατρικές τις οποίες αφορά η υπό κρίση υπόθεση είναι η Tomra Systems GmbH στη Γερμανία, η Tomra Systems BV στις Κάτω Χώρες, η Tomra Leergutsysteme GmbH στην Αυστρία, η Tomra System AB στη Σουηδία και η Tomra Butikksystemer AS στη Νορβηγία (στο εξής, από κοινού με τις Tomra Systems ASA και Tomra Europe AS: προσφεύγουσες). Ο όμιλος Tomra κατασκευάζει μηχανήματα αυτόματης συλλογής συσκευασιών ποτών, στο εξής: RVM) –τα οποία είναι μηχανήματα

συλλογής χρησιμοποιημένων συσκευασιών ποτών που αναγνωρίζουν την επιστρεφόμενη συσκευασία σε συνάρτηση με ορισμένες παραμέτρους, όπως το σχήμα ή/και ο γραμμικός κώδικας, και υπολογίζουν το ποσό που πρέπει να επιστραφεί στον πελάτη. Ο όμιλος παρέχει επίσης συναφείς προς τα RVM υπηρεσίες στην παγκόσμια αγορά. Το 2005 ο όμιλος Tomra είχε κύκλο εργασιών περίπου 300 εκατομμυρίων ευρώ με 1 900 εργαζομένους.

2 Στις 26 Μαρτίου 2001 περιήλθε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταγγελία της Prokent AG, γερμανικής εταιρίας δραστηριοποιούμενης επίσης στον τομέα της συλλογής συσκευασιών ποτών, καθώς και συναφών προϊόντων και υπηρεσιών. Η Prokent ζήτησε από την Επιτροπή να εξετάσει αν οι προσφεύγουσες είχαν διαπράξει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, εμποδίζοντας την πρόσβασή της στην αγορά.

3 Στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 2001 η Επιτροπή διενήργησε έλεγχο στις εγκαταστάσεις της Tomra Systems GmbH, στη Γερμανία, και της Tomra Systems BV, στις Κάτω Χώρες. Κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής, η Εποπτική Αρχή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (στο εξής: ΕΖΕΣ) διενήργησε έλεγχο στις εγκαταστάσεις της Tomra Systems ASA και των θυγατρικών της στη Νορβηγία. Στη συνέχεια, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από την Tomra Systems ASA και από διάφορους ανταγωνιστές και πελάτες, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).

4 Στις 23 Δεκεμβρίου 2002, με έγγραφο απευθυνόμενο στην Επιτροπή, οι προσφεύγουσες δήλωσαν ότι παύουν τις συμφωνίες αποκλειστικότητας και ότι δεν θα παρέχουν πλέον εκπτώσεις στους πιστούς πελάτες.

5 Στις 30 Μαρτίου 2004 οι προσφεύγουσες υπέβαλαν πρόγραμμα συμμορφώσεώς τους προς τους κανόνες του ανταγωνισμού εκ μέρους του ομίλου Tomra, εφαρμοστέο από 1ης Απριλίου 2004.

6 Την 1η Σεπτεμβρίου 2004 η Επιτροπή απηύθυνε ανακοίνωση αιτιάσεων στην Tomra Systems ASA, στην Tomra Europe AS και στις θυγατρικές του ομίλου Tomra σε έξι κράτη που μετέχουν στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), στην οποία οι προσφεύγουσες απάντησαν στις 22 Νοεμβρίου 2004. Η σχετική ακρόαση πραγματοποιήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2004. Στις 19 Απριλίου 2005 η Επιτροπή ζήτησε και άλλες πληροφορίες, τις οποίες παρέσχαν οι προσφεύγουσες στις 25 Απριλίου 2005 και στις 3 Μαΐου 2005.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

7 Στις 29 Μαρτίου 2006 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2006) 734, τελικό, σχετικά με μια διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 82 [ΕΚ] και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ [στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση· περίληψη της αποφάσεως αυτής έχει δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 28ης Αυγούστου (ΕΕ C 219, σ. 11)]. Με αυτήν διαπιστώνει ότι οι προσφεύγουσες παρέβησαν το άρθρο 82 ΕΚ και το άρθρο 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ κατά τη διάρκεια της περιόδου 1998-2002, ακολουθώντας στρατηγική αποκλεισμού ανταγωνιστών από τη γερμανική, την ολλανδική, την αυστριακή, τη σουηδική και τη νορβηγική αγορά RVM, μέσω συμφωνιών αποκλειστικότητας, αναλήψεως εξατομικευμένων υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και εξατομικευμένων καθεστώτων αναδρομικών εκπτώσεων, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτόν τον ανταγωνισμό στις αγορές.

I — *Η σχετική αγορά*

8 Όσον αφορά την αγορά των εν λόγω προϊόντων, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι, για την εκτίμησή της, η Επιτροπή βασίστηκε στην αρχή ότι υφίστατο μια ειδική αγορά μηχανημάτων και άλλων συστημάτων υψηλών προδιαγραφών συλλογής επιστρεφόμενων συσκευασιών, που περιλαμβάνει ιδίως όλα τα RVM που μπορούν να εγκατασταθούν σε άνοιγμα τοίχου και να συνδεθούν με παρακείμενο αποθηκευτικό χώρο με τον ανάλογο τεχνικό εξοπλισμό, και μια συνολική αγορά καλύπτουσα τόσο τα μηχανήματα υψηλών προδιαγραφών όσο και τα μηχανήματα χαμηλών

προδιαγραφών. Η Επιτροπή αποφάσισε ωστόσο να λάβει υπόψη τον ευρύτερο ορισμό της αγοράς ως βάση αναφοράς, διότι τούτο κατέληγε σε ευνοϊκότερα για τις προσφεύγουσες αριθμητικά στοιχεία.

9 Όσον αφορά την επίμαχη γεωγραφική αγορά, η Επιτροπή έκρινε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι οι όροι ανταγωνισμού δεν ήταν ομοιογενείς εντός του ΕΟΧ κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου και ότι οι σχετικές γεωγραφικές αγορές ήταν καθαρώς εθνικές.

II — *Η δεσπόζουσα θέση*

10 Με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή, αφού έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι τα μερίδια της αγοράς των προσφευγουσών στην Ευρώπη ήταν διαρκώς μεγαλύτερα του 70 % πριν από το 1997, ότι από το 1997 υπερέβαιναν το 95 % και, ότι σε όλες τις σχετικές αγορές, το μερίδιο της αγοράς των προσφευγουσών ήταν πολλαπλάσιο των μεριδίων της αγοράς των ανταγωνιστών τους, συνήγαγε ότι ο όμιλος Tomra ήταν επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ.

III — *Η καταχρηστική συμπεριφορά*

11 Η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι οι προσφεύγουσες εκπόνησαν στρατηγικό πρόγραμμα με σκοπό ή αποτέλεσμα αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, όσον αφορά τόσο την ακολουθούμενη πρακτική τους όσο και τον εσωτερικό διάλογο του ομίλου. Η Επιτροπή υποστήριξε με την απόφαση αυτήν ότι οι προσφεύγουσες

επιδίωκαν να διατηρήσουν τη δεσπόζουσα θέση τους και τα μερίδια της αγοράς με μέσα συνιστάμενα, μεταξύ άλλων, στην παρεμπόδιση της εισόδου νέων επιχειρηματιών στην αγορά, σε ενέργειες με σκοπό να παραμένουν οι ανταγωνιστές τους σε αδύναμη θέση, περιορίζοντας τις δυνατότητες εξελίξεώς τους, και στην αποδυνάμωσή τους και την αποπομπή τους, είτε με εξαγορά τους, είτε με άλλα μέσα. Διευκρινίζεται ότι το εν λόγω στρατηγικό πρόγραμμα εφαρμόστηκε στην πράξη με την υπογραφή 49 συμφωνιών, στην περίοδο 1998 έως 2002, μεταξύ των προσφευγουσών και ορισμένων αλυσίδων εμπορικών υπεραγορών, που είχαν τη μορφή συμφωνιών αποκλειστικότητας, συμφωνιών οι οποίες επέβαλλαν την επίτευξη εξατομικευμένου για κάθε ενδιαφερόμενο όγκου αγορών, και συμφωνιών που προέβλεπαν εξατομικευμένα συστήματα αναδρομικών εκπτώσεων.

12 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει επίσης ότι οι σχετικές συμφωνίες, ρήτρες και προϋποθέσεις, μολονότι περιλαμβάνουν διαφορετικά στοιχεία, όπως ρητές ή de facto ρήτρες αποκλειστικότητας, αναλήψεις υποχρεώσεων ή υποσχέσεις, εκ μέρους των πελατών, για αγορά ποσοτήτων που αντιστοιχούν σε σημαντικό ποσοστό των αναγκών τους ή συστήματα αναδρομικών εκπτώσεων που συνδέονται με τις ανάγκες των πελατών, ή ακόμα συνδυασμό των εν λόγω στοιχείων, αυτές πρέπει να εκτιμώνται, κατά την Επιτροπή, στο πλαίσιο της γενικής πολιτικής των προσφευγουσών που αποσκοπεί στην παρεμβολή εμποδίων στην είσοδο στην αγορά, στην πρόσβαση στο αγοραστικό κοινό και στις δυνατότητες αναπτύξεως των υφιστάμενων και ενδεχόμενων ανταγωνιστών και, σε τελική ανάλυση, στην εκδίωξή τους από την αγορά κατά τρόπον ώστε να δημιουργηθεί κατάσταση οιονεί μονοπωλίου.

13 Καταρχάς, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, οι ρήτρες αποκλειστικότητας, καθόσον υποχρεώνουν τους πελάτες να προμηθεύονται τα σχετικά προϊόντα από προμηθευτή κατέχοντα δεσπόζουσα θέση για να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους, είναι εκ φύσεως ικανές να οδηγήσουν σε εκδίωξη των ανταγωνιστών από την αγορά. Εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες κατέχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά και δεδομένου ότι οι ρήτρες αυτές αποκλειστικότητας εφαρμόζονταν σε ένα μέρος της συνολικής ζητήσεως που μπορεί να χαρακτηριστεί σημαντικό, η Επιτροπή συνήγαγε ότι οι συμφωνίες αυτές αποκλειστικότητας, που συνήψαν οι προσφεύγουσες, ήταν ικανές να έχουν, και όντως είχαν, ως αποτέλεσμα την εκδίωξη των ανταγωνιστών, πράγμα το οποίο προκάλεσε νόθευση της αγοράς. Συναφώς, η προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνει ότι δεν υπήρχαν, εν προκειμένω, περιστάσεις που να μπορούν όλως εξαιρετικώς να δικαιολογήσουν

την αποκλειστικότητα ή τις παρεμφερείς ρήτρες και ότι οι προσφεύγουσες δεν μπόρεσαν επίσης να δικαιολογήσουν τις πρακτικές τους με την εξοικονόμηση πόρων.

14 Η προσβαλλόμενη απόφαση προσθέτει, στη συνέχεια, ότι οι παραχωρούμενες εκπτώσεις για εξατομικευμένες ποσότητες που αντιστοιχούν στο σύνολο ή σχεδόν στο σύνολο της ζητήσεως, έχουν το ίδιο αποτέλεσμα με τις σαφείς ρήτρες αποκλειστικότητας, υπό την έννοια ότι οδηγούν τον πελάτη να προμηθεύεται τα σχετικά προϊόντα για το σύνολο ή σχεδόν για το σύνολο των αναγκών του από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση. Το ίδιο ισχύει για τις εκπτώσεις στους πιστούς πελάτες, με άλλα λόγια τις εκπτώσεις που εξαρτώνται από τον όρο ότι οι πελάτες θα προμηθεύονται τα σχετικά προϊόντα για το σύνολο ή το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών τους από προμηθευτή με δεσπόζουσα θέση. Κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι η ανάληψη σχετικών υποχρεώσεων που αφορά τον όγκο των αγορών εκφράζεται σε απόλυτους αριθμούς ή ως ποσοστό δεν είναι αποφασιστικής σημασίας όσον αφορά το αν οι επίμαχοι όροι ή οι επίμαχες συμφωνίες συνεπάγονται τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά. Όσον αφορά τις συμφωνίες που συνήπταν οι προσφεύγουσες, η προσβαλλόμενη απόφαση διευκρινίζει ότι οι προβλεπόμενες δεσμεύσεις πραγματοποιήσεως όγκου αγορών αποτελούν εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων που διέφεραν ανάλογα με τον πελάτη, ανεξάρτητα από το μέγεθός του και τον όγκο των αγορών του, και που αντιστοιχούσαν στο σύνολο ή στο μεγαλύτερο μέρος των αναγκών του πελάτη, ή ακόμα τις υπερέβαιναν. Η προσβαλλόμενη απόφαση προσθέτει ότι η πολιτική των προσφευγουσών που συνίστατο στη δέσμευση των πελατών τους, ειδικότερα των σημαντικών πελατών τους, με συμφωνίες αποσκοπούσες στον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά και στη στέρηση της δυνατότητάς τους για ανάπτυξη, προκύπτει σαφώς από τα έγγραφα περί της στρατηγικής των προσφευγουσών, περί των διαπραγματεύσεών τους και περί των προσφορών τους προς τους πελάτες τους. Λαμβανομένης υπόψη της φύσεως της αγοράς των συστημάτων συλλογής επιστρεφόμενων συσκευασιών και των χαρακτηριστικών του ίδιου του προϊόντος, ειδικότερα της διαφάνειας και του σχετικά προβλέψιμου χαρακτήρα της ζητήσεως για μηχανήματα RVM ανά πελάτη και κατ' έτος, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι προσφεύγουσες διέθεταν τις αναγκαίες γνώσεις για να εκτιμούν ρεαλιστικά την εκ μέρους κάθε πελάτη ζήτηση σε γενικές γραμμές.

15 Επιπλέον, όσον αφορά τις εκπτωτικές πρακτικές, η Επιτροπή παρατηρεί, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι τα εκπτωτικά καθεστώτα παρέχονταν ειδικά για κάθε πελάτη και ότι τα σχετικά όρια συνδέονταν με το σύνολο ή με σημαντικό μέρος των

αναγκών του καθενός. Καθορίζονταν βάσει των εκτιμώμενων αναγκών του πελάτη ή/και του όγκου των αγορών που είχαν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν. Εντούτοις, το κίνητρο προς τους ενδιαφερομένους να αγοράζουν τα σχετικά προϊόντα αποκλειστικά ή σχεδόν αποκλειστικά από τις προσφεύγουσες ήταν, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, ιδιαίτερα έντονο όταν τα όρια, όπως εκείνα που καθόριζαν οι προσφεύγουσες, συνδυάζονταν με σύστημα δυνάμει του οποίου το όφελος που συνδέεται με την υπέρβαση, ανάλογα με την περίπτωση, του ορίου πριμοδοτήσεως ή ενός ευνοϊκότερου ορίου επηρέαζε όλες τις αγορές που είχε πραγματοποιήσει ο πελάτης κατά τη διάρκεια της οικείας περιόδου και δεν συνδεόταν αποκλειστικά με τον όγκο αγορών που υπερέβαινε το όριο αυτό. Για έναν πελάτη που άρχιζε να προμηθεύεται τα σχετικά προϊόντα από τις προσφεύγουσες, πράγμα το οποίο είναι πολύ πιθανό να συνέβαινε, λαμβανομένης υπόψη της ισχυρής θέσεώς τους στην αγορά, σύστημα με αναδρομική ισχύ δημιουργούσε με τον τρόπο αυτόν έντονο κίνητρο προς επίτευξη του ηθελημένου ορίου με σκοπό τη μείωση της τιμής του συνόλου των αγορών από τις προσφεύγουσες. Το ως άνω κίνητρο καθίστατο εντονότερο, όπως σημειώνεται, ανάλογα με το πόσο ο πελάτης πλησίαζε το όριο αυτό. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο συνδυασμός αναδρομικού εκπτωτικού καθεστώτος και ενός ή περισσοτέρων ορίων που αντιστοιχούν στο σύνολο ή σε μεγάλο ποσοστό των αναγκών των ενδιαφερομένων αποτελούσε σημαντικό κίνητρο για να προμηθεύονται αυτοί το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του αναγκαίου εξοπλισμού τους από τις προσφεύγουσες και αύξανε τεχνητά το κόστος αλλαγής προμηθευτή, ακόμα και για μικρό αριθμό συσκευών. Η Επιτροπή κατέληξε εξ αυτών στο συμπέρασμα ότι, κατά τη νομολογία, τα εν λόγω εκπτωτικά καθεστώτα έπρεπε να λογίζονται ως μέσο που παρακινεί τους πελάτες να παραμένουν πιστοί στον ίδιο προμηθευτή, ήτοι, ως εκπτώσεις για πιστούς πελάτες.

16 Τέλος, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι, μολονότι, όπως έχει κριθεί στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-203/01, Michelin κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-4071, στο εξής: απόφαση Michelin II, σκέψη 239), και της 17ης Δεκεμβρίου 2003, British Airways κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. II-5917, σκέψη 293), για να διαπιστωθεί κατάχρηση υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ αρκεί να αποδειχθεί ότι η καταχρηστική συμπεριφορά της επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση τείνει προς περιορισμό του ανταγωνισμού ή, άλλως, ότι η συμπεριφορά της είναι τέτοιας φύσεως ή ικανή να έχει ένα τέτοιο αποτέλεσμα, η Επιτροπή συμπλήρωσε την ανάλυσή της εξετάζοντας τα ενδεχόμενα αποτελέσματα των πρακτικών των προσφευγουσών στην αγορά RVM. Στο πλαίσιο αυτό, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι, καθ' όλη τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, δηλαδή από το 1998 έως το 2002, το μερίδιο των προσφευγουσών σε καθεμία από τις εξετασθείσες πέντε εθνικές αγορές παρέμεινε σχετικά σταθερό.

Ταυτόχρονα, η θέση των ανταγωνιστών τους παρέμεινε αρκετά ασθενής και αστα-θής. Ένας από αυτούς, ο καταγγέλλων, που είχε σημειώσει πρόοδο, εγκατέλειψε την αγορά το 2003 αφού κατόρθωσε να καλύψει το 18 % της γερμανικής αγοράς το 2001. Άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, που αποδεδειγμένα είχαν παραγωγικό δυναμι-κό και δυνατότητα να αποκτήσουν σημαντικότερα μερίδια της αγοράς, εξοβελίστη-καν μέσω της εξαγοράς τους από τις προσφεύγουσες, όπως οι Halton και Eleiko. Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, η στρατηγική αποκλεισμού των ανταγωνιστών που ακολουθούσαν οι προσφεύγουσες καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 1998-2002 είχε ως συνέπεια μεταβολές στην κατανομή των μεριδίων της «δέσμιας» αγοράς και στις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν οι παράγοντες της αγοράς. Εξάλλου, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση, ορισμένοι πελάτες άρχισαν να αγοράζουν μεγαλύτερο αριθμό ανταγωνιστικών προϊόντων μετά τη λήξη των συμφωνιών αποκλειστικότη-τας με τις προσφεύγουσες. Επιπλέον της ανυπαρξίας κάποιου κέρδους όσον αφορά τη συνδεόμενη με το κόστος αποτελεσματικότητα το οποίο να δικαιολογεί τις πρα-κτικές των προσφευγουσών, εν προκειμένω δεν παρατηρούνται ούτε πλεονεκτήμα-τα για τους καταναλωτές. Έτσι, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι οι τιμές των RVM των προσφευγουσών δεν μειώθηκαν μετά την αύξηση του όγκου των πωλήσεων και ότι, αντιθέτως, οι τιμές παρέμειναν ως είχαν ή και αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου.

IV — *Το πρόστιμο*

17 Η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει περαιτέρω ότι για την εκτίμηση της σοβαρό-τητας της διαπραχθείσας από τις προσφεύγουσες καταχρήσεως πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ηθελημένα ακολουθούσαν τις πρακτικές αυτές στο πλαίσιο της στρατηγικής τους περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών, αλλά και η γεωγραφι-κή έκταση της καταχρήσεως, ήτοι το γεγονός ότι κάλυψε το έδαφος πέντε κρατών του ΕΟΧ, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία, τη Σουηδία και τη Νορβηγία. Αντιστρόφως, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη, κατά την Επιτροπή, το γεγονός ότι η παράβαση δεν κάλυψε το σύνολο της υπό εξέταση περιόδου σε όλες τις εξετασθείσες εθνικές αγορές και ότι, σε καθεμία από τις αγορές αυτές, η έντασή της κυμαινόταν διαχρονικά.

18 Ειδικότερα, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ειδικότερα, στην αιτιολογική σκέψη 394, ότι η παράβαση αφορά τα ακόλουθα εδάφη και τις ακόλουθες περιόδους:

— Γερμανία: 1998-2002

— Κάτω Χώρες: 1998-2002

— Αυστρία: 1999-2001

— Σουηδία: 1999-2002

— Νορβηγία: 1998-2001.

19 Η Επιτροπή έκρινε ότι επρόκειτο για σοβαρή παράβαση και καθόρισε το βασικό ποσό του προστίμου σε 16 εκατομμύρια, στηριζόμενη στην περίοδο πέντε ετών από το 1998 έως το 2002. Το αρχικό ποσό του προστίμου αυξήθηκε κατά 10 % για καθένα

από τα πλήρη έτη τα οποία κάλυπτε η παράβαση. Τέλος, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι δεν υπάρχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.

20 Το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως έχει ως ακολούθως:

«*Άρθρο 1*

[Οι προσφεύγουσες] παρέβησαν το άρθρο 82 [ΕΚ] και το άρθρο 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ κατά τη διάρκεια της περιόδου 1998-2002, ακολουθώντας μια στρατηγική αποκλεισμού των ανταγωνιστών στη [γερμανική, ολλανδική, αυστριακή, σουηδική και νορβηγική] αγορά των [RVM], μέσω συμφωνιών αποκλειστικότητας, εξατομικευμένων υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και εξατομικευμένων καθεστώτων αναδρομικών εκπτώσεων, εμποδίζοντας με τον τρόπο αυτόν τον ανταγωνισμό στις αγορές.

Άρθρο 2

Για την προαναφερθείσα παράβαση, επιβάλλεται πρόστιμο 24 εκατομμυρίων ευρώ [στις προσφεύγουσες], από κοινού και εις ολόκληρον.

[…]»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

21 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου (νυν Γενικού Δικαστηρίου) στις 14 Ιουνίου 2006, οι προσφεύγουσες άσκησαν την παρούσα προσφυγή.

22 Επειδή τροποποιήθηκε η σύνθεση των τμημάτων του Πρωτοδικείου, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο πέμπτο τμήμα, στο οποίο ανατέθηκε κατά συνέπεια η υπό κρίση υπόθεση.

23 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις που τους έθεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 14ης Ιανουαρίου 2010.

24 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— επικουρικώς, να ακυρώσει ή να μειώσει ουσιαστικά το ύψος του προστίμου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων εκείνων στα οποία υποβλήθηκαν για να συστήσουν τραπεζική εγγύηση όσον αφορά την υποχρέωση καταβολής του προστίμου.

25 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

26 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν έξι λόγους. Οι πέντε πρώτοι λόγοι προβάλλονται, κατ' ουσίαν, προς στήριξη του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο έκτος προς στήριξη του αιτήματος ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου. Ο πρώτος λόγος αντλείται από τη χρησιμοποίηση εκ μέρους της Επιτροπής αποδείξεων προδήλως ανακριβών και αναξιόπιστων προς διαπίστωση του ότι οι προσφεύγουσες ακολουθούσαν μια στρατηγική αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από πρόδηλη πλάνη στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι οι πρακτικές των προσφευγουσών ήταν ικανές να εξαλείψουν τον ανταγωνισμό, και από έλλειψη αιτιολογίας. Ο τρίτος λόγος αντλείται από την ύπαρξη προδήλων σφαλμάτων στην εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση του αν οι εν λόγω πρακτικές εμπόδιζαν πράγματι τον ανταγωνισμό. Ο τέταρτος λόγος αντλείται από πρόδηλη πλάνη περί το δίκαιο που προκύπτει από τον χαρακτηρισμό των πρακτικών των προσφευγουσών ως παράνομων per se. Ο πέμπτος λόγος αντλείται από πρόδηλη πλάνη στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή εκτιμώντας ότι μη δεσμευτικές αναλήψεις υποχρεώσεων μπορούσαν να αντιβαίνουν προς το άρθρο 82 ΕΚ. Τέλος, ο έκτος λόγος αντλείται από προσβολή των αρχών της αναλογικότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά την επιβολή του προστίμου.

I — *Επί των αιτημάτων ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως*

Α — *Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από τη χρησιμοποίηση εκ μέρους της Επιτροπής αποδείξεων προδήλως ανακριβών και αναξιόπιστων προς διαπίστωση της στρατηγικής τους περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά και προς προσδιορισμό του περιεχομένου ορισμένων συμφωνιών μεταξύ των προσφευγουσών και των πελατών τους*

27 Ο ως άνω λόγος υποδιαιρείται σε δύο σκέλη. Πρώτον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι αυτές διαμόρφωσαν μια στρατηγική προς εξάλειψη του ανταγωνισμού. Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε ανακριβή και αναξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία για να αποδείξει την ύπαρξη και το περιεχόμενο τουλάχιστον 26 από τις 49 συμφωνίες στις οποίες αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση.

1. Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από έλλειψη αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων προς απόδειξη της υπάρξεως μιας στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

28 Πρώτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την εκ μέρους της Επιτροπής χρησιμοποίηση ως αποδεικτικού στοιχείου της εσωτερικής τους αλληλογραφίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα έγγραφα που συνέλεξε η Επιτροπή

δεν έχουν σχέση μεταξύ τους και ότι αυτά εκτιμήθηκαν μεμονωμένα χωρίς συσχετισμό με τα άλλα έγγραφα της αλληλογραφίας αυτής. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη στοιχεία που αποδεικνύουν, αντιστρόφως, ότι οι αυτές είχαν την πρόθεση να συμμορφωθούν προς τους συνήθεις κανόνες του ανταγωνισμού με τους ανταγωνιστές τους. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έλαβε υπόψη τα έγγραφα που εκφράζουν την πρόθεσή τους να ακολουθούν θεμιτούς τρόπους ανταγωνισμού.

29 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες δηλώνουν ότι διαπίστωσαν ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν εξέτασε αν ο όμιλος Tomra είχε επιτυχία στην αγορά των RVM μεταξύ 1998 και 2002 διότι, από το 1997 μέχρι το 2001, ήταν ο μόνος προμηθευτής RVM «νέας και επαναστατικής τεχνολογίας». Κατά τις προσφεύγουσες, τούτο αποτελεί σφάλμα ικανό να επιφέρει ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως: το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα έγκειται στην τεχνολογία και βάσει αυτού του πλεονεκτήματος αποφάσισαν να δραστηριοποιηθούν στην αγορά.

30 Τρίτον, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η Επιτροπή, επικαλούμενη τις συμφωνίες που φέρονται καθαυτές ως αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού ως απόδειξη μιας στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά, διαπράττει το λογικό σφάλμα του διάλληλου συλλογισμού, καθόσον αναφέρεται, σε άλλα σημεία της προσβαλλομένης αποφάσεως, στη στρατηγική τους περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά προκειμένου να αποδείξει ότι αυτές ήταν αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, οι συμφωνίες αυτές δεν μπορούν να αποτελούν απόδειξη της υπάρξεως μιας στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά. Ακόμα και αν η Επιτροπή ήταν σε θέση να παράσχει παραδείγματα συμφωνιών που αντιβαίνουν προς το άρθρο 82 ΕΚ, δεν εξηγούσε πάντοτε τον τρόπο με τον οποίο το γεγονός αυτό επιβεβαίωνε την ύπαρξη μιας στρατηγικής σε επίπεδο επιχειρήσεως, με σκοπό την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού μεταξύ 1998 και 2002.

31 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή, στην προσβαλλόμενη απόφαση, αφενός μεν δεν εκτιμά ως παραβατική συμπεριφορά τις δικαστικές

διαδικασίες που αυτές είχαν κινήσει λόγω προσβολής διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τις εξαγορές επιχειρήσεων, αφετέρου όμως φρονεί ότι οι εν λόγω διαδικασίες και εξαγορές αποτελούν παράγοντες αποδεικνύοντες τη στρατηγική τους περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών τους από την αγορά. Εντούτοις, η Επιτροπή δεν προσκόμισε την παραμικρή απόδειξη περί του ότι τα μέτρα που έλαβαν οι προσφεύγουσες προς προστασία των διπλωμάτων τους ευρεσιτεχνίας ή οι πρακτικές συνεργασίας με άλλες εταιρίες ή η εξαγορά τους αποτελούσαν ένδειξη περί της υπάρξεως στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά. Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, βάσει πάγιας νομολογίας κατά την οποία η ύπαρξη δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας δεν παραβιάζει το δίκαιο του ανταγωνισμού, εκτός αν αυτά ασκούνται κακοβούλως, η προσπάθεια κατοχυρώσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή άλλου δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν μπορεί να προσβάλλει το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού.

32 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

33 Καταρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνοψίζει, στις αιτιολογικές σκέψεις 97 επ., αυτό το οποίο η Επιτροπή εξετίμησε ως αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού στρατηγική των προσφευγουσών. Η Επιτροπή εκθέτει, επ' αυτού, τα ακόλουθα:

«Η στρατηγική [του ομίλου] Tomra βασιζόταν σε μια πολιτική που απέβλεπε στη διατήρηση της δεσπόζουσας θέσης και του μεριδίου αγοράς της με διάφορα μέσα όπως […] η παρεμπόδιση εισόδου νέων επιχειρηματιών στην αγορά, [..] ο περιορισμός των δυνατοτήτων ανάπτυξης των ανταγωνιστών της ώστε να παραμένουν μικροί και […] τέλος, η εξασθένηση και εξάλειψη των ανταγωνιστών, μέσω εξαγοράς τους ή άλλων τρόπων, ιδίως εκείνων των ανταγωνιστών που [ο όμιλος] Tomra θεωρούσε ότι είχαν σοβαρές δυνατότητες να αμφισβητήσουν την κυριαρχία [του] στο μέλλον. Για την

επίτευξη του στόχου [του], [ο όμιλος] Tomra χρησιμοποιούσε ποικίλες αντιανταγωνιστικές πρακτικές, περιλαμβανομένων συμφωνιών αποκλειστικότητας και προτιμώμενου προμηθευτή, καθώς και συμφωνίες με εξατομικευμένες ποσοτικές δεσμεύσεις ή εξατομικευμένα καθεστώτα αναδρομικών εκπτώσεων».

34 Στη συνέχεια, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ειδικότερα ότι «η όλη στρατηγική [του ομίλου] Tomra όχι μόνον επιβεβαιώνεται από τις διάφορες πρακτικές που χρησιμοποιούνται από τον όμιλο, αλλά εσυζητείτο επίσης ευρέως εντός του ομίλου σε διάφορες περιπτώσεις, π.χ. σε συναντήσεις και διασκέψεις ή σε αλληλογραφία, π.χ. με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο».

35 Κατά συνέπεια, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, αφού ορθώς μνημόνευσε διάφορες πρακτικές των προσφευγουσών αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, εξέτασε τα εσωτερικά έγγραφα των προσφευγουσών. Τέτοιου είδους έγγραφα μπορούν να αποτελούν ενδείξεις περί του αν ο αποκλεισμός του ανταγωνισμού είναι ηθελημένος, ή, αντιθέτως, να δίδουν μια διαφορετική εξήγηση των εξεταζομένων πρακτικών. Εν προκειμένω, η εσωτερική αλληλογραφία των προσφευγουσών έδωσε τη δυνατότητα στην Επιτροπή να εκτιμήσει τις πρακτικές τους σε σχέση με την όλη επιχειρηματική τους δραστηριότητα και να επιβεβαιώσει την εκ μέρους της εκτίμηση των πρακτικών αυτών. Πρέπει να προστεθεί ακόμη ότι τα συμπεράσματα της Επιτροπής που περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση ουδέποτε στηρίζονται σε συγκεκριμένο έγγραφο εκτιμώμενο μεμονωμένα, αλλά σε σειρά διαφόρων στοιχείων.

36 Πρώτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφήνει να εννοηθεί ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη έγγραφα εκφράζοντα την πρόθεση των προσφευγουσών να ακολουθούν θεμιτούς τρόπους ανταγωνισμού, πρέπει να σημειωθεί ότι είναι απολύτως φυσικό να μνημονεύει η προσβαλλόμενη απόφαση κατά προτεραιότητα την αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά των προσφευγουσών και όχι τις νόμιμες ενέργειές τους, διότι αυτή ακριβώς τη συμπεριφορά

εναπόκειτο στην Επιτροπή να αποδείξει. Κατά τα λοιπά, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παραβλέπει το γεγονός ότι ορισμένα εσωτερικά έγγραφα των προσφευγουσών αναφέρουν επίσης άλλους, απολύτως νόμιμους, τρόπους συμμορφώσεώς τους προς τους κανόνες του ανταγωνισμού (βλ., για παράδειγμα, αιτιολογική σκέψη 100 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

37 Δεύτερον, όσον αφορά το προβαλλόμενο τεχνολογικό πλεονέκτημα των προσφευγουσών, πρέπει να σημειωθεί ότι η μνεία, στην προσβαλλόμενη απόφαση, του πλεονεκτήματος αυτού δεν θα είχε καμία επίπτωση επί των συμπερασμάτων της Επιτροπής. Πράγματι, οι προσφεύγουσες δεν αποδεικνύουν με ποιο τρόπο η τεχνολογία που ανέπτυξαν θα μπορούσε να δικαιολογήσει τις πρακτικές τους. Εξάλλου, αν η τεχνολογία αυτή ήταν πράγματι σαφώς ανώτερη από εκείνη των ανταγωνιστών τους ώστε, εν πάση περιπτώσει, οι πελάτες να μην αγόραζαν ποτέ τα προϊόντα των τελευταίων, καθίσταται ακόμη δυσχερέστερη η δικαιολόγηση της προσφυγής σε συμφωνίες αποκλειστικότητας, καθώς και σε αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και σε άλλα εξατομικευμένα εκπτωτικά συστήματα.

38 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι η συλλογιστική της Επιτροπής, στην προσβαλλόμενη απόφαση, είναι διάλληλη όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμφωνιών και της στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως είναι αντικειμενική έννοια η οποία αφορά τις ενέργειες κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως που μπορούν να επηρεάσουν τη δομή μιας αγοράς όπου, ακριβώς κατόπιν της εισόδου της εν λόγω επιχειρήσεως, έχει ήδη μειωθεί ο ανταγωνισμός και που έχουν ως σκοπό να εμποδίσουν, με μέσα διαφορετικά από εκείνα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του συνήθους ανταγωνισμού μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, τη διατήρηση του ανταγωνισμού στον βαθμό που εξακολουθεί να υφίσταται στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215, σκέψη 91, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Δεκεμβρίου 2005, T-210/01, General Electric κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-5575, σκέψη 549).

39 Κατ' εφαρμογήν της νομολογίας αυτής, η Επιτροπή διαπίστωσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 97 επ. της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι πρακτικές των προσφευγουσών, που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της γενικής αλληλουχίας της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας και συνδυάστηκαν με σειρά άλλων στοιχείων, περιλαμβανομένων των εσωτερικών εγγράφων των προσφευγουσών, ήταν ικανές να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή ουδόλως στηρίχθηκε αποκλειστικά στην πρόθεση ή στη στρατηγική των προσφευγουσών για να δικαιολογήσει το συμπέρασμά της σχετικά με την ύπαρξη παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού.

40 Τέλος, όσον αφορά τις δικαστικές διαδικασίες λόγω προσβολής διπλώματος ευρεσιτεχνίας και τις εκ μέρους των προσφευγουσών εξαγορές επιχειρήσεων, αρκεί να σημειωθεί ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 106 και 107, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει σαφώς ότι οι πρακτικές αυτές δεν αποτελούν μέρος της καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως. Πρόκειται, επομένως, απλώς για σημαντικά πραγματικά περιστατικά που παρέχουν τη δυνατότητα εκτιμήσεως των πρακτικών των προσφευγουσών σε συνάρτηση με τη γενική αλληλουχία των δραστηριοτήτων τους, τα οποία όμως δεν έχουν καμία επίπτωση επί της παραβάσεως.

41 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από τη χρησιμοποίηση ανακριβών και αναξιόπιστων αποδείξεων προς απόδειξη της υπάρξεως και προς προσδιορισμό του περιεχομένου ορισμένων συμφωνιών μεταξύ των προσφευγουσών και των πελατών τους

42 Το εν λόγω σκέλος υποδιαιρείται σε τέσσερα επιμέρους σκέλη. Το πρώτο επιμέρους σκέλος αφορά τις προ του 1998 συμφωνίες αποκλειστικότητας, το δεύτερο τις συμφωνίες που χαρακτηρίζουν τις προσφεύγουσες ως «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή», το τρίτο τις εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και τους αναδρομικής ισχύος εξατομικευμένους εκπτωτικούς

μηχανισμούς, τέλος, το τέταρτο ένα μέρος των συμβάσεων σχετικά με τέσσερις από τις πέντε χώρες που εξετάζονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, συμβάσεις οι οποίες, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή εκτίμησε χωρίς η σχετική κρίση της να έχει λογική συνοχή.

α) Επί των προ του 1998 συμφωνιών αποκλειστικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

43 Οι προσφεύγουσες τονίζουν το γεγονός ότι 9 από τις 21 συμφωνίες αποκλειστικότητας είναι προγενέστερες της περιόδου την οποία καλύπτει η προσβαλλόμενη απόφαση (1998-2002) και δεν μπορούν, επομένως, να συνέβαλαν στον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου. Οι προσφεύγουσες συνάγουν εξ αυτού ότι οι ως άνω 9 συμφωνίες δεν έπρεπε να παρατεθούν στην προσβαλλόμενη απόφαση και ότι έπρεπε επίσης να μη ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου.

44 Έστω και αν η Επιτροπή διατείνεται, με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι δεν έλαβε υπόψη, κατά την εκτίμησή της, ορισμένες από τις εν λόγω συμφωνίες, οι προσφεύγουσες διερωτώνται για ποιο λόγο αυτές περιλαμβάνονται στην προσβαλλόμενη απόφαση, στην αιτιολογική σκέψη 296, ως εάν ασκούσαν επιρροή.

45 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

46 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, πράγματι, 9 από τις συμφωνίες αποκλειστικότητας (ήτοι οι συμφωνίες με την AS Butikkdrift για το 1995 και το 1996, την Kiwi Minipris Norge για το 1996, Køff Hedmark για το 1996, τη Rema 1000 για το 1996, AKA/Spar Norge τον Αύγουστο του 1997, τις Rewe Wiesloch και Rewe Hungen για το 1997, την De Boer Unigro για το 1997 και τη Samenwekende van den Broek Bedrijven για το 1997), που απαριθμούνται στην αιτιολογική σκέψη 296 της προσβαλλομένης αποφάσεως ως συμφωνίες συναφθείσες κατά παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ και του άρθρου 54 της Συμφωνίας ΕΟΧ, αφορούν χρονικό διάστημα προγενέστερο της περιόδου που καλύπτει η προσβαλλόμενη απόφαση (1998-2002). Κατά συνέπεια, είναι πρόδηλο ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη αναφέροντας τις συμφωνίες αυτές στην ως άνω αιτιολογική σκέψη, γεγονός που αναγνωρίζει εξάλλου η ίδια η Επιτροπή με τα υπομνήματά της.

47 Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, αφενός, για τον υπολογισμό του προστίμου δεν ελήφθη υπόψη κανένα πραγματικό περιστατικό προγενέστερο του 1998 και, αφετέρου, η Επιτροπή εκθέτει, χωρίς οι προσφεύγουσες να τη διαψεύδουν, ότι ουδέποτε έλαβε υπόψη τις εφαρμοστέες προ του 1998 συμφωνίες κατά την εκτίμηση του μέρους εκείνου της ζητήσεως που μπορούσαν να διεκδικήσουν οι ανταγωνιστές των προσφευγουσών και ότι, επομένως, οι διαπιστώσεις που συνδέονται με τη στρατηγική αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά που ακολουθούσαν οι προσφεύγουσες είναι απολύτως ανεξάρτητες από τις εννέα αυτές συμφωνίες.

48 Η ανάγνωση της προσβαλλομένης αποφάσεως στο σύνολό της παρέχει τη δυνατότητα εξαλείψεως κάθε αμφιβολίας επ' αυτού (βλ. για παράδειγμα αιτιολογικές σκέψεις 134, 159, 166, 242, 264, 269, 394, 417 και 418 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι ουδέποτε η Επιτροπή έλαβε υπόψη οποιαδήποτε παράβαση προ του 1998. Επομένως, η ως άνω αιτίαση δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

β) Επί των συμφωνιών που χαρακτηρίζουν τις προσφεύγουσες ως τον «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή»

Επιχειρήματα των διαδίκων

49 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε «αυτομάτως» ως συμφωνίες αποκλειστικότητας τις συμφωνίες με τις οποίες ο πελάτης αναλάμβανε την υποχρέωση να διατηρεί τις προσφεύγουσες ως «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή», ενώ οι όροι αυτοί είναι υπερβολικά ασαφείς για να μπορούν να χαρακτηριστούν οι συμφωνίες αυτές ως συμφωνίες αποκλειστικότητας σύμφωνα με το δίκαιο των συμβάσεων. Επιπλέον, παρά το ότι οι ως άνω πελάτες αγόρασαν RVM από ανταγωνιστές των προσφευγουσών κατά τη διάρκεια της προβαλλόμενης συμβάσεως αποκλειστικότητας και το ότι οι ίδιοι πελάτες εξέθεσαν ότι οι συμφωνίες ήταν στην πράξη κάθε άλλο παρά συμφωνίες αποκλειστικότητας, η Επιτροπή τις χαρακτήρισε ως συμφωνίες αποκλειστικότητας.

50 Κατά τις προσφεύγουσες, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αμέλησε να εξετάσει αν είχε δημιουργηθεί δεσμευτικό δικαίωμα αποκλειστικότητας από πλευράς εθνικού δικαίου των συμβάσεων. Συγκεκριμένα, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει καμία ανάλυση των συμβάσεων βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο της προσβαλλόμενης αποφάσεως και των εκ μέρους της Επιτροπής αιτημάτων προς παροχή πληροφοριών πριν από την έκδοσή της θεωρούνται ως ισοδύναμες οι γενικής φύσεως διακανονισμοί, που δεν δημιουργούν κάποια δεσμευτική συμβατική υποχρέωση, και επίσημες δεσμευτικές συμβάσεις. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, έστω και αν τούτο μπορεί να γίνει δεκτό στο πλαίσιο συμπράξεως υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ, κάτι τέτοιο αποκλείεται στο πλαίσιο συμφωνίας αποκλειστικότητας βάσει του άρθρου 82 ΕΚ. Μια υποχρέωση αποκλειστικότητας δεν εμποδίζει κάποιον ανταγωνιστή να πωλεί στον πελάτη ούτε τον πελάτη να δέχεται σχετική προσφορά, εκτός αν η τήρηση της υποχρεώσεως μπορεί να επιβάλλεται βάσει του εθνικού δικαίου των συμβάσεων. Ομοίως, δεν μπορούσε να έχει κανένα αποτρεπτικό αποτέλεσμα ex ante επί των πελατών.

51 Επιπλέον, η προσβαλλόμενη απόφαση παραθέτει, προς στήριξη των συμπερασμάτων της Επιτροπής περί της συμβατικής ισχύος των εγγράφων, αποδείξεις που δεν ασκούν επιρροή, όπως εσωτερικά υπομνήματα των προσφευγουσών, ανακοινωθέντα τύπου ή την ετήσια έκθεση του ομίλου Tomra, που είναι απλώς μονομερείς δηλώσεις εκ μέρους του ομίλου αυτού, με τις οποίες ο πελάτης δεν συμφώνησε. Η Επιτροπή δεν προέβη σε καμία εξέταση της αποδεικτικής αξίας τέτοιων δηλώσεων έναντι του εφαρμοστέου στις συμβάσεις εθνικού δικαίου.

52 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι συμφωνίες με τις δύο ενώσεις καταστημάτων εμπορικών υπεραγορών Superunie (συμφωνία συναφθείσα στις Κάτω Χώρες το 2001) και ICA/Hakon (συμφωνία συναφθείσα στη Σουηδία και στη Νορβηγία, για την περίοδο 2000-2002) δεν επέβαλλαν νομική υποχρέωση στα μέλη των ενώσεων αυτών να αγοράζουν RVM μόνο από τις ίδιες και ότι δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι οι συμφωνίες αυτές άσκησαν έντονη «πίεση ή αποτέλεσαν ισχυρό κίνητρο» για να αγοράζουν οι ανεξάρτητοι λιανοπωλητές από τις προσφεύγουσες όλα τα μηχανήματα RVM που χρειάζονταν.

53 Ειδικότερα, όσον αφορά τη συμφωνία με τη Superunie, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αποδεικνύει ότι η εν λόγω συμφωνία μπορούσε να δεσμεύει τα ανεξάρτητα καταστήματα, μέλη της Superunie, ώστε να τα υποχρεώσει να αγοράσουν 130 RVM από αυτές. Συναφώς, η Επιτροπή μάλλον αντέστρεψε τον κανόνα του βάρους της αποδείξεως ισχυριζόμενη ότι «δεν [υπήρχαν] στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι τα κατ' ιδίαν μέλη δεν θεωρούσαν ότι δεσμεύονται […]» από τη συμφωνία. Αν τα μέλη αυτά μπορούσαν να προβούν σε σχετική αγορά από ανταγωνιστή των προσφευγουσών, η Επιτροπή δεν προσπάθησε να εξηγήσει, κατά τις προσφεύγουσες, γιατί τα εν λόγω μέλη αποφάσισαν παρά ταύτα να αγοράσουν τα σχετικά προϊόντα από αυτές, δυνάμει μιας μη δεσμευτικής συμφωνίας συναφθείσας με την κεντρική αρχή της ενώσεώς τους.

54 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

55 Πρέπει καταρχάς να απορριφθεί το υποστηριζόμενο από τις προσφεύγουσες ότι η Επιτροπή χαρακτήρισε «αυτομάτως» ως συμφωνίες αποκλειστικότητας τις συμφωνίες με τις οποίες ο πελάτης αναλάμβανε την υποχρέωση να διατηρήσει τις προσφεύγουσες ως «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή». Οι αιτιολογικές σκέψεις 114 έως 122, και 286 επ. της προσβαλλομένης αποφάσεως αποτελούν εξάλλου ένδειξη περί του αντιθέτου, καθόσον εξηγούν λεπτομερώς τη συλλογιστική και τις σχετικές διαπιστώσεις της Επιτροπής.

56 Επιπλέον, καίτοι αληθεύει ότι ορισμένοι πελάτες επιδίωκαν να περιλάβουν στις συμβάσεις περί «προτιμώμενου προμηθευτή» ρήτρα παρέχουσα τη δυνατότητα αγοράς μηχανημάτων από τους ανταγωνιστές για δοκιμή, εντούτοις τούτο επιβεβαιώνει το συμπέρασμα ότι οι συμβάσεις αυτές είχαν το χαρακτήρα συμβάσεων αποκλειστικότητας και η δυνατότητα αγοράς μηχανημάτων από τους ανταγωνιστές ήταν μια περιορισμένη εξαίρεση μόνο με σκοπό τη δοκιμή τους.

57 Εξάλλου, η Επιτροπή χαρακτήρισε, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ως συμβάσεις αποκλειστικότητας τις συμβάσεις «προτιμώμενου προμηθευτή» βάσει των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά την πρόθεση των συμβαλλομένων. Τα εν λόγω στοιχεία αποδεικνύουν ότι σκοπός τους ήταν η αποκλειστικότητα ως προς την προμήθεια των σχετικών προϊόντων και ότι αυτές λογίζονταν ως τέτοιες, ανεξάρτητα από το αν η σχετική υποχρέωση ήταν νομικά δεσμευτική κατά το εθνικό δίκαιο των συμβάσεων.

58 Η σύμβαση με τη Royal Ahold, για παράδειγμα, χαρακτηρίζει τον όμιλο Tomra ως «κύριο προμηθευτή». Εντούτοις, ο πρόεδρος της Tomra Systems ASA, κατά τη διάρκεια διαπραγματεύσεων με τον πελάτη αυτόν, είχε δηλώσει (βλ. αιτιολογική σκέψη 139 και υποσημείωση 267 της προσβαλλομένης αποφάσεως) τα ακόλουθα:

«Επομένως, προτιμούμε να χαρακτηρίζεται [ο όμιλος] Tomra ως "αποκλειστικός" αντισυμβαλλόμενος στην παγκόσμια αγορά που παρέχει στην Ahold υπηρεσίες σχετικές

με μηχανήματα RVM. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες λέξεις εκτός της λέξεως "αποκλειστικός" για να δηλώσουν τη θεμελιώδη πρόθεση των μερών. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την επιλεγόμενη ορολογία, η συμφωνία, όπως τη διαπραγματευτήκαμε καθ' όλη τη διάρκεια της ισχύος της είναι ότι [ο όμιλος] Tomra πρέπει να έχει το δικαίωμα να εγκαθιστά μηχανήματα [...] σε κάθε νέο κατάστημα που χρειάζεται τέτοιες συσκευές και, [...] μετά τη λήξη των υφισταμένων συμφωνιών, σε κάθε κατάστημα που εξυπηρετείται τώρα από άλλον προμηθευτή παρόμοιων μηχανημάτων.»

59 Ως προς το υποστηριζόμενο από τις προσφεύγουσες ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν εξέτασε τον αποκλειστικό χαρακτήρα των συμβάσεων βάσει της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι δεν είναι αναγκαίο οι πρακτικές μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση να δεσμεύουν τους αγοραστές επιβάλλοντάς τους επίσημη υποχρέωση για να αποδειχθεί ότι συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Αρκεί το ότι οι εν λόγω πρακτικές περιλαμβάνουν κίνητρο για τους πελάτες να μην απευθύνονται σε ανταγωνιστές προμηθευτές και να προμηθεύονται τα οικεία προϊόντα όσον αφορά το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους αποκλειστικά από την επιχείρηση αυτή (βλ., επ' αυτού, απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψεις 89 και 90).

60 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, συχνά, οι σχετικές συμφωνίες όχι μόνον χαρακτήριζαν τον όμιλο Tomra ως «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή» του πελάτη, αλλά περιείχαν επίσης αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες ή αναδρομικής φύσεως προοδευτικές εκπτώσεις εξαρτώμενες από την αγορά ορισμένου όγκου προϊόντων. Οι συμφωνίες για τα έτη 2000 έως 2002 με τον ολλανδικό όμιλο Royal Ahold και με την ICA/Hakon/Ahold για τη Σουηδία και τη Νορβηγία αποτελούν παραδείγματα συμφωνιών του είδους αυτού.

61 Τέλος, όσον αφορά τις συμφωνίες μεταξύ των προσφευγουσών και ενώσεων καταστημάτων εμπορικών υπεραγορών όπως η Superunie και η ICA/Hakon, πρέπει να

σημειωθεί, αφενός, ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι οι συμφωνίες αυτές ήταν δεσμευτικές για τις εν λόγω ενώσεις οι οποίες τις είχαν υπογράψει και, αφετέρου, ότι το αν αυτές επηρέαζαν και τις ενέργειες των μελών τους δεν εξαρτάται από μια επίσημη εξέταση.

62 Πράγματι, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως τονίζει η Επιτροπή, όταν οι διαπραγματευόμενοι συμβατικοί όροι εξαρτώνται από την εκ μέρους ενώσεως καταστημάτων στο σύνολό της αγορά συγκεκριμένης ποσότητας, εμπεριέχεται στη σύμβαση ρήτρα ικανή να παρακινήσει τα μέλη της ενώσεως να προβαίνουν σε αγορές με σκοπό την κάλυψη της συγκεκριμένης αυτής ποσότητας.

63 Εξάλλου, το γεγονός ότι όντως καλύφθηκε η συγκεκριμένη αυτή ποσότητα που καθόριζε η σύμβαση με την ICA Ahold/Hakon (βλ. αιτιολογική σκέψη 171 της προσβαλλομένης αποφάσεως) αποδεικνύει σε ποιο σημείο η κεντρική αρχή της ενώσεως είχε την εξουσία να επηρεάζει τις ενέργειες των ανεξάρτητων λιανοπωλητών.

64 Επιπλέον, η συμφωνία με τη Superunie απαριθμούσε ρητά ένα προς ένα τα διάφορα μέλη της και τον αριθμό μηχανημάτων που αναμενόταν να αγοράσει το καθένα.

65 Τέλος, πρέπει να υπογραμμιστεί, όπως ορθώς σημείωσε η Επιτροπή, ότι, πράγματι, η δικογραφία περιλαμβάνει πολλές ενδείξεις περί του ότι η τήρηση της συμφωνίας επιβλεπόταν στενά και ότι ασκούνταν πιέσεις στους ανεξάρτητους λιανοπωλητές.

66 Συναφώς, μπορεί να παρατεθεί, για παράδειγμα, το έγγραφο της 16ης Φεβρουαρίου 2001 που απέστειλε η Tomra Europe στην ICA Ahold σχετικά με τη συμφωνία της 13ης Οκτωβρίου 2000, που εκφράζει τις ανησυχίες των προσφευγουσών σχετικά με τον ρυθμό των αγορών της ICA δυνάμει της συμφωνίας και που υπενθυμίζει ότι η ICA «ανέλαβε την υποχρέωση να λάβει κάθε δυνατό μέτρο σε κεντρικό επίπεδο

προς υποστήριξη [του ομίλου] Tomra σε όλο το δίκτυο καταστημάτων της και για να ενθαρρύνει τους επιχειρηματίες που λειτουργούσαν τα καταστήματα αυτά βάσει συμβάσεως εκμεταλλεύσεως δικαιώματος σήματος να επιταχύνουν την αντικατάσταση παλαιών μηχανημάτων και να σεβαστούν κατά 100 % τη συμφωνία αυτή». Το έγγραφο εκθέτει περαιτέρω ότι η κεντρική υποστήριξη εκ μέρους της ICA «προδήλως δεν ήταν αποτελεσματική μέχρι σήμερα» και ότι η ανακοίνωση εκ μέρους της ICA κινήτρων προβλεπόμενων δυνάμει της συμφωνίας στους ως άνω συνδεόμενους με αυτήν επιχειρηματίες δεν ήταν επαρκής. Έτσι, η Tomra Europe κάλεσε την ICA να λάβει επείγοντα μέτρα προς εκτέλεση του σχεδίου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη συμφωνία αυτή.

67 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, επομένως, πρέπει να απορριφθεί η ως άνω αιτίαση των προσφευγουσών.

γ) Επί των εξατομικευμένων αναλήψεων υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και των αναδρομικής ισχύος εξατομικευμένων εκπτωτικών μηχανισμών

Επιχειρήματα των διαδίκων

68 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι ουδόλως αποδείχθηκε ότι ήταν σε θέση να εκτιμήσουν με ακρίβεια τις ανάγκες του πελάτη.

69 Ισχυρίζονται, πρώτον, ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή παραδέχεται ότι οι πελάτες δεν τις ενημέρωναν περί του όγκου των συνολικών ή σχεδόν συνολικών αναγκών τους σε RVM κατά τη διάρκεια ισχύος της σχετικής συμβάσεως.

70 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, αφού η ζήτηση για RVM ήταν μη επαναλαμβανόμενη και κυμαινόταν διαρκώς, όπως εκθέτει η προσβαλλόμενη απόφαση, τότε ο αριθμός μηχανημάτων RVM που αγόραζε κάθε πελάτης κατά τη διάρκεια του προηγουμένου έτους δεν μπορούσε να παρέχει στις προσφεύγουσες τη δυνατότητα να εκτιμούν τη συνολική ή σχεδόν συνολική ζήτηση εκ μέρους του ίδιου πελάτη κατά τη διάρκεια του ακόλουθου έτους.

71 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η ζήτηση εκ μέρους του κάθε πελάτη είναι εύκολα προβλέψιμη «διότι δημιουργείται ή αυξάνεται με την εισαγωγή συστημάτων υποχρεωτικώς επιστρεφόμενων συσκευασιών». Προς τούτο, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι κανένα από τα πέντε κράτη όπου τελέστηκαν παραβάσεις δεν εισήγαγε το σύστημα της υποχρεωτικής επιστροφής συσκευασιών μεταξύ 1998 και 2002.

72 Τρίτον, η Επιτροπή παραδέχθηκε έμμεσα ότι οι προσφεύγουσες δεν ήταν σε θέση να εκτιμούν το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο των αναγκών των πελατών τους σε RVM, απαλείφοντας, ως απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία, όλα τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούσαν, άμεσα ή έμμεσα, τις ετήσιες αγορές RVM, τούτο δε στο σύνολο της προσβαλλομένης αποφάσεως.

73 Τέλος, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι ήταν σπάνιο οι αναλήψεις υποχρεώσεων και η πρόβλεψη ποσοτικών ορίων αγορών να ταυτίζονται με τις εκ μέρους των πελατών αγορές στην πράξη. Οι αγορές στην πράξη ήταν είτε πολύ μικρότερες, είτε πολύ μεγαλύτερες από τα προβαλλόμενα ποσοτικά όρια, ενώ ο πελάτης αγόραζε επίσης RVM από ανταγωνιστές τους. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού οι προσφεύγουσες υποβάλλουν έκθεση συνταχθείσα από οικονομολόγους, οι οποίοι κατέγραψαν τις αγορές στην πράξη στις οποίες προέβη κάθε πελάτης και τις συνέκριναν με τις ποσότητες τις οποίες προβάλλεται ότι οι πελάτες αυτοί είχαν αναλάβει την υποχρέωση να αγοράσουν.

74 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι οι εμπειρικές διαπιστώσεις της εκθέσεως αυτής αποδεικνύουν ότι οι πραγματικές αγορές RVM ήταν συστηματικά μεγαλύτερες από

τις συμβατικώς προβλεπόμενες. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι οι προσφεύγουσες ήταν σε θέση να προσφέρουν προς πώληση μηχανήματα «επαναστατικής τεχνολογίας», την οποία οι πελάτες ήθελαν πάση θυσία να διαθέτουν στα καταστήματά τους. Τούτο όμως αντιφάσκει προς τα διαλαμβανόμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. αιτιολογική σκέψη 123), η οποία εκθέτει ότι οι αγορές που προέβλεπαν οι συμφωνίες αντιστοιχούσαν «πλήρως ή σχεδόν πλήρως» προς τον αριθμό μηχανημάτων RVM τα οποία ο πελάτης κατέληγε τελικά να αγοράσει κατά τη διάρκεια της περιόδου ισχύος της συμβάσεως.

75 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

76 Όσον αφορά τις εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και τους αναδρομικής ισχύος εξατομικευμένους εκπτωτικούς μηχανισμούς, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι τίποτα δεν αποδεικνύει ότι, κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου, αυτές ήταν σε θέση να εκτιμούν ορθώς τις ανάγκες των πελατών τους σε RVM. Εντούτοις, κατά τις προσφεύγουσες, το παράνομο του είδους αυτού πρακτικών εξαρτάται ακριβώς από τη δυνατότητα του προμηθευτή να εκτιμά τις ανάγκες των πελατών.

77 Πρέπει να σημειωθεί, εισαγωγικώς, ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή πράγματι έκρινε ότι οι αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και οι εκπτωτικοί μηχανισμοί προσδιορίζονταν ατομικά για κάθε πελάτη και ότι τα σχετικά όρια συνδέονταν με τις συνολικές ανάγκες του πελάτη ή με μεγάλο μέρος των αναγκών αυτών (βλ., για παράδειγμα, αιτιολογική σκέψη 319 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

78 Κατά συνέπεια, μπορεί να γίνει δεκτό, όπως προβάλλουν οι προσφεύγουσες, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, όσον αφορά την άποψη που αυτή ακολουθεί σχετικά με τις αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και τους εκπτωτικούς μηχανισμούς που παραθέτει, στηρίζεται στο ότι οι προσφεύγουσες μπορούσαν να εξατομικεύουν το είδος αυτό συμφωνιών, γνωρίζοντας τις ανάγκες κάθε πελάτη. Το επιχείρημα των προσφευγουσών αντλείται από το ότι, στην πραγματικότητα, δεν ήταν σε θέση να εκτιμούν με ακρίβεια τις ανάγκες των πελατών, οπότε η Επιτροπή δεν μπορούσε να κάνει λόγο για εξατομικευμένες συμφωνίες. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη επ' αυτού.

79 Πρώτον, πρέπει να σημειωθεί ότι ο πελάτης έδιδε ενίοτε πρόβλεψη της μέλλουσας ζητήσεώς του, όπως για παράδειγμα στο πλαίσιο της συμφωνίας με τη Rimi Svenska. Ακόμη, με την απάντησή τους στην ανακοίνωση αιτιάσεων, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, κατά τη διάρκεια του σταδίου των διαπραγματεύσεων της συμβάσεως, «[ήταν] φυσικό και αναγκαίο τα μέρη να έχουν μια κατά προσέγγιση ιδέα για τη σχετική ποσότητα, δηλαδή για τον αριθμό μονάδων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν το αντικείμενο της συμβάσεως».

80 Δεύτερον, η άποψη των προσφευγουσών ότι η Επιτροπή διαπίστωσε ότι τα προβλεπόμενα όρια αγορών καθορίζονταν με βάση μόνον τις παρελθούσες αγορές είναι εσφαλμένη. Αντιθέτως, η Επιτροπή ορθώς έκρινε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι, λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών της αγοράς των RVM, η εκ μέρους κάθε πελάτη ζήτηση ήταν σχετικά εύκολο να προβλεφθεί. Προς πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών των πελατών τους, οι προσφεύγουσες είχαν στη διάθεσή τους διάφορα στοιχεία: τις ενδείξεις που παρείχαν οι ίδιοι οι πελάτες, τις αγορές εκ μέρους των πελατών κατά τη διάρκεια του προηγουμένου έτους ή των προηγουμένων ετών, τα δημόσια στοιχεία περί των κυριότερων σχετικών συντελεστών (αριθμός και μέγεθος των σημείων πωλήσεως, ύπαρξη ή προβλεπόμενη δημιουργία συστήματος επιστροφής συσκευασιών) καθώς και τις μελέτες της αγοράς στις οποίες είχαν προβεί οι ίδιες οι προσφεύγουσες βάσει της εκ μέρους τους γνώσεως σε βάθος της αγοράς (βλ. αιτιολογική σκέψη 298 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

81 Ειδικότερα, όσον αφορά το υποστηριζόμενο από τις προσφεύγουσες ότι καμία από τις πέντε χώρες τις οποίες αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση δεν εισήγαγε σύστημα

υποχρεωτικώς επιστρεφόμενων συσκευασιών μεταξύ 1998 και 2002, πρέπει να σημειωθεί ότι η ζήτηση RVM αυξήθηκε εν αναμονή της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος, όπως πράγματι συνέβη στη Γερμανία κατά τη διάρκεια της περιόδου 2000-2001, έστω και αν το σύστημα αυτό όντως εισήχθη μόλις στα τέλη του 2002 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 188, 219 και 221 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ομοίως, «εκουσίως εισαγόμενα» συστήματα συλλογής συσκευασιών ποτών, όπως το υφιστάμενο στη Νορβηγία, είχαν επίσης πρόδηλη και προβλέψιμη επίπτωση επί της ζητήσεως μηχανημάτων RVM (βλ. αιτιολογική σκέψη 242 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

82 Επομένως, αντιθέτως προς το επιχείρημα των προσφευγουσών, μια ζήτηση που είναι «μη επαναλαμβανόμενη» και «κυμαινόμενη» μπορεί παρά ταύτα να είναι εύκολα προβλέψιμη, όπως στην υπό κρίση υπόθεση.

83 Όσον αφορά την εμπιστευτική μεταχείριση, στην προσβαλλόμενη απόφαση, πληροφοριών πελατών σχετικά με αγορές τους από ανταγωνιστές προμηθευτές, πρέπει να σημειωθεί ότι από την περίσταση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ότι οι προσφεύγουσες δεν ήταν σε θέση να εκτιμούν τη ζήτηση των πελατών τους. Το αίτημα των πελατών περί τηρήσεως απορρήτου αποτελεί απλώς ένδειξη του ότι αυτοί δεν επιθυμούν να αποκαλύψουν στις προσφεύγουσες τις αγορές στις οποίες προέβησαν από ανταγωνιστές τους.

84 Τέλος, όσον αφορά την έλλειψη συστηματικής σχέσεως μεταξύ των προβαλλομένων αναλήψεων υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και των αγορών στις οποίες πράγματι προέβησαν οι πελάτες, πρέπει να σημειωθεί ότι η μελέτη που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες στηρίζεται σε πεπλανημένη ερμηνεία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πράγματι, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι οι επίμαχες συμβάσεις κάλυπταν γενικά το σύνολο ή μεγάλο μέρος των ουσιαστικών αναγκών των πελατών κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης συμβατικής περιόδου και όχι ότι οι υποχρεώσεις ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες έπρεπε να αντιστοιχούν ακριβώς στη συνολική πραγματική ζήτηση όπως αυτή διαπιστώνεται ex post (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 102, 108, 123, 124 και 127 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

85 Επιπλέον, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει περαιτέρω ότι, όταν τα προβλεπόμενα από τις συμφωνίες όρια αγορών δεν αντιστοιχούσαν στις συνολικές ανάγκες του πελάτη, αντιπροσώπευαν τουλάχιστον μια αξία περιλαμβανόμενη μεταξύ 75 % και 80 % της συνολικής ζητήσεώς του (βλ., για παράδειγμα, αιτιολογική σκέψη 159 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

86 Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να σημειωθεί ότι η στατιστική μελέτη που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες επιβεβαιώνει προφανώς την άποψη στην οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση. Πράγματι, η ανάλυση στην οποία προέβησαν a posteriori οι προσφεύγουσες δείχνει, κατ' ουσίαν, ότι οι ουσιαστικοί όγκοι αγορών είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ελαφρώς μεγαλύτεροι των όγκων που προέβλεπαν οι αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες. Η ως άνω διαπίστωση επιβεβαιώνεται από τον συγκριτικό πίνακα που προσκόμισε η Επιτροπή, στον οποίο οι αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και οι προβλεπόμενες εκπτώσεις συγκρίνονται με τις αγορές στις οποίες πραγματικά προέβησαν οι πελάτες.

87 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

δ) Επί της εκτιμήσεως ορισμένων συμβάσεων συναφθεισών στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στη Σουηδία και στη Νορβηγία

88 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, για τέσσερις από τις πέντε χώρες στο έδαφος των οποίων διαπράχθηκε η παράβαση, οι περισσότερες από τις συμβάσεις που μνημονεύει η προσβαλλόμενη απόφαση εκτιμήθηκαν με τρόπο που δηλώνει έλλειψη λογικής συνοχής. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε να μη λάβει υπόψη τις ως άνω συμβάσεις, αυτός δε ο λόγος αρκεί για να δικαιολογήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την ανάλυση των συμβάσεων στην Αυστρία. Ο πρώτος λόγος της προσφυγής δεν αφορά, επομένως, την αγορά αυτή.

89 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστούν κατωτέρω οι αιτιάσεις που συνδέονται με τις συμβάσεις που αφορούν τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και τη Νορβηγία.

Γερμανία

90 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι πλέον του ημίσεως των συμφωνιών που αφορούν τη Γερμανία τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή δεν υφίσταντο ή δεν περιελάμβαναν καμία ρήτρα αποκλειστικότητας, αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες ή αναδρομικές εκπτώσεις.

91 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

— Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen (1998-1999)

92 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η σύμβαση αυτή δεν ήταν αποκλειστική και ότι προέβλεπε μόνον ότι ο πελάτης έπρεπε να αγοράζει RVM από αυτές προσφεύγουσες συγκεντρωτικά. Εντούτοις, ο πελάτης είχε τη δυνατότητα να δοκιμάζει μηχανήματα από τους ανταγωνιστές, καθώς και να τα αγοράζει αν αυτά είχαν σημαντικά πλεονεκτήματα.

93 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η Επιτροπή δεν προσκομίζει απόδειξη ότι η συμφωνία μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αποκλειστική.

94 Πρέπει να σημειωθεί ότι, αντιθέτως προς όσα διατείνονται οι προσφεύγουσες, η συμφωνία είχε συναφθεί εξαρχής ως συμφωνία αποκλειστικότητας. Μια προφορική συνομιλία μεταξύ εκπροσώπων των δύο εταιριών, περί της οποίας γίνεται λόγος σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο πλαίσιο της γερμανικής θυγατρικής του ομίλου Tomra επιρρωννύει το επιχείρημα αυτό.

95 Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, όταν μια συμφωνία δεν είναι αποκλειστική, ο πελάτης εξακολουθεί να έχει ελευθερία επιλογής και να μπορεί να αγοράζει από οποιονδήποτε από τους ανταγωνιστές. Κανονικά, δεν είναι αναγκαίο να αποδεικνύει ο πελάτης ότι ο ανταγωνιστής διαθέτει «σημαντικό πλεονέκτημα», όπως συνέβαινε εν προκειμένω.

96 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από το γεγονός ότι η εν λόγω συμφωνία προβλέπει ότι η Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen μπορεί πράγματι να δοκιμάζει τα προϊόντα των ανταγωνιστών των προσφευγουσών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, για να παραγγείλει ένας πελάτης μηχανήματα σε νέο προμηθευτή, πρέπει να τα έχει δοκιμάσει για ορισμένο χρόνο· επομένως, μια περίοδος αποκλειστικότητας δεν είναι ασυμβίβαστη προς το γεγονός της επιφυλάξεως του δικαιώματος δοκιμής μηχανημάτων των ανταγωνιστών. Εξάλλου, σύμβαση που δεν είναι αποκλειστική δεν περιλαμβάνει, καταρχήν, τέτοια ρήτρα.

97 Κατά συνέπεια, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή, κανονικά οι συμβάσεις δεν περιλαμβάνουν ρήτρες προβλέπουσες γενικό πλαίσιο ή γενικές κατευθύνσεις όσον αφορά τις επιλογές που έχει ο πελάτης προκειμένου να προβεί σε αγορές των οικείων προϊόντων. Πράγματι, ρήτρες όπως αυτή που παρέχει τη δυνατότητα στον πελάτη να προβαίνει σε δοκιμές μηχανημάτων των ανταγωνιστών κατά τη διάρκεια μιας περιορισμένης περιόδου ή ρήτρα παρέχουσα τη δυνατότητα αγοράς από τους ανταγωνιστές μόνον αν το σχετικό πλεονέκτημα είναι σημαντικό δεν μπορούν να αποτελούν ενδείξεις ότι η συμφωνία δεν είναι αποκλειστική.

98 Επομένως, η ως άνω αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— Edeka Handelsgesellschaft Hessenring (1999)

99 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή ανέλυσε τη συμφωνία του 1999, δεχόμενη ότι αυτή δεν περιέχει καμία απόδειξη προς στήριξη της απόψεως ότι το όριο των 2 εκατομμυρίων γερμανικών μάρκων (DEM), που επιβαλλόταν για την προβαλλόμενη χορήγηση ατομικής εκπτώσεως 0,5 %, ήταν ένα εξατομικευμένο εκπτωτικό σύστημα στηριζόμενο στο σύνολο ή σχεδόν στο σύνολο των αναγκών του πελάτη. Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η Edeka Handelsgesellschaft Hessenring δεν έφτασε το όριο αυτό το 1999. Έτσι, ακόμα και αν υφίστατο μια τέτοια ρήτρα εκπτώσεως εξαρτώμενη από το ποσό των αγορών, αυτή δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί.

100 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί, όπως εκθέτουν και οι προσφεύγουσες, ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, πράγματι η Επιτροπή δεν αποδεικνύει ότι η συμφωνία με την Edeka Handelsgesellschaft Hessenring αποτελούσε ένα εξατομικευμένο εκπτωτικό σύστημα στηριζόμενο στο σύνολο ή σχεδόν στο σύνολο των αναγκών του πελάτη. Ελλείψει άλλων στοιχείων, το γεγονός ότι η Edeka Handelsgesellschaft Hessenring δεν αγόρασε προϊόντα αξίας υπερβαίνουσας το ειδικό όριο που προβλεπόταν για να της χορηγηθεί έκπτωση φαίνεται ότι επιβεβαιώνει την περίσταση αυτή.

101 Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, έστω και αν η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι επρόκειτο για εξατομικευμένη συμφωνία, είναι αναμφισβήτητο ότι, εν πάση περιπτώσει, πρόκειται για προοδευτική και αναδρομική εκπτωτική συμφωνία. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, στις περιπτώσεις όπου ο πελάτης είχε αγοράσει μικρότερη από το όριο ποσότητα, η Επιτροπή εκθέτει, χωρίς οι προσφεύγουσες να τη διαψεύδουν, ότι περιέλαβε στο «δέσμιο μέρος» μόνον τις πραγματικές αγορές από την επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση κατά τη διάρκεια της συμφωνίας.

102 Επομένως, η αιτίαση αυτή των προσφευγουσών δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

— Edeka Baden-Würtemberg (2000)

103 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η επίμαχη σύμβαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποκλειστική. Κατ' αυτές, πρόκειται για επιβεβαίωση παραγγελίας σχετικά με το 1,7 % των καταστημάτων της Edeka. Η συμφωνία δεν περιλαμβάνει καμία άλλη πληροφορία σχετική με το ενδεχόμενο να πρόκειται για συμφωνία αποκλειστικότητας.

104 Το επιχείρημα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες δεν είναι πειστικό, καθόσον η Επιτροπή αποδεικνύει δύο φορές ότι επρόκειτο όντως για σύμβαση αποκλειστικότητας. Πράγματι, προς στήριξη του επιχειρήματός της, η Επιτροπή προσκομίζει εσωτερικό σημείωμα της 24ης Σεπτεμβρίου 2000, που αναφέρεται σε ισχύουσα συμφωνία αποκλειστικότητας («bestehenden Exclusivvertrag»).

105 Επιπλέον, όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από το ότι η Επιτροπή αναφέρεται στην Edeka στο σύνολό της, πρέπει να σημειωθεί ειδικότερα ότι δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Πράγματι, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η συμφωνία περιορίζεται στα νέα καταστήματα της Edeka.

106 Κατά συνέπεια, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— COOP Schleswig-Holstein (2000)

107 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι δεν πρόκειται για σύμβαση αποκλειστικότητας. Εκθέτουν ειδικότερα ότι η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της μόνο ανταλλαγή αλληλογραφίας μεταξύ των ιδίων και της COOP, επιβεβαιώνουσα την εκ μέρους της COOP αγορά 25 RVM. Δεν πρόκειται για σύμβαση αποκλειστικότητας, καθόσον μάλιστα, κατά τις προσφεύγουσες, η COOP αγόρασε μόλις 7 RVM. Εξ αυτού οι προσφεύγουσες συνάγουν ότι τα μέρη δεν εκτιμούσαν ότι δεσμεύονται από το έγγραφο αυτό.

108 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, στο έγγραφο της 10ης Μαρτίου 2000, καμία ρήτρα δεν εμπόδιζε την εκ μέρους της COOP αγορά μηχανημάτων από ανταγωνιστές των προσφευγουσών.

109 Εντούτοις, η απόδειξη που προσκομίζει η Επιτροπή, κατά την οποία το από 10 Μαρτίου 2000 έγγραφο της Tomra Systems GmbH προς την COOP αφορούσε «τη συμφωνία-πλαίσιο αποκλειστικότητας», αρκεί για να αποδείξει ότι η εν λόγω συμφωνία ήταν όντως σύμβαση αποκλειστικότητας.

110 Για τον λόγο αυτόν, και αυτή η αιτίαση των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί.

— Netto

111 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το προοδευτικό «bonus» που περιελάμβανε η σύμβαση δεν κατέστη δυνατό να δοθεί, καθόσον ο πελάτης δεν είχε παραγγείλει τον αναγκαίο αριθμό RVM για να λάβει το εν λόγω «bonus». Για να έχει δικαίωμα να λάβει μέχρι 2 RVM δωρεάν, η Netto όφειλε να παραγγείλει 150. Όμως, η σχετική παραγγελία αφορούσε μόλις 109 μονάδες το 2001 και 126 μονάδες το 2002, κατά τις προσφεύγουσες.

112 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι το όριο δεν επετεύχθη καθόσον οι πραγματικές αγορές ήταν σαφώς μικρότερες και το γεγονός ότι η σύμβαση παρατάθηκε μονομερώς από τις ίδιες μετά την αρχικά προβλεπομένη ημερομηνία δεν ασκεί επιρροή, διότι ο πελάτης δεν μπορούσε να αναμένει ότι οι προσφεύγουσες θα προέβαιναν στην παράταση αυτή, πράγμα το οποίο αποκλείει εν προκειμένω κάθε αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

113 Όσον αφορά τη σύμβαση με τη Netto, πρέπει να σημειωθεί ότι, καίτοι τα σχετικά όρια δεν επετεύχθησαν, εντούτοις η προσβαλλόμενη απόφαση αποφάσεως εκθέτει στην αιτιολογική σκέψη 202 ότι η εν λόγω σύμβαση παρατάθηκε, πιθανώς με σκοπό να παράσχει τη δυνατότητα στον πελάτη να καλύψει διαδοχικά τα όρια αυτά. Οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι δεν εξακριβώθηκε η περίσταση αυτή. Επομένως, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— Rewe Wiesloch και Rewe-Hungen (1997)

114 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι ήταν ο αποκλειστικός προμηθευτής RVM των δύο αυτών ενώσεων εμπορικών υπεραγορών και ισχυρίζονται ότι τα σχετικά μηχανήματα αγοράστηκαν τελικά από τη Halton το 1997.

115 Ωστόσο, παρέλκει να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί της αιτιάσεως αυτής, δεδομένου ότι η εν λόγω συμφωνία ανάγεται σε διάστημα εκτός της περιόδου που εξετάζει η προσβαλλόμενη απόφαση.

— Rewe Hungen (2000)

116 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η συμφωνία δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 82 ΕΚ, διότι η εκ μέρους της Rewe παραγγελία μηχανημάτων των προσφευγουσών ήταν σαφώς μικρότερη (λιγότερο του 50 %) από τις ανάγκες του πελάτη αυτού. Επιπλέον, αν πρέπει να γίνει πιστευτό, ο πραγματικός όγκος αγορών ήταν αισθητά ανώτερος του ορίου που είχε συμφωνηθεί μεταξύ των μερών.

117 Πρέπει να σημειωθεί ότι το γεγονός ότι ένας πελάτης δεν υπερβαίνει το όριο που καθόρισε η σύμβαση ουδόλως αναιρεί το συμπληρωματικό κίνητρο που αποτελεί η έκπτωση η οποία χορηγείται όταν συμπληρωθεί το όριο αυτό. Επιπροσθέτως, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κατά τον υπολογισμό του όγκου αγορών που δεν ήταν ανοιχτός στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή έλαβε υπόψη μόνον τον όγκο μέχρι το σχετικό όριο (εν προκειμένω 20 μηχανήματα) και θεώρησε ότι το υπόλοιπο του όγκου αγορών εκ μέρους του πελάτη αποτελούσε ζήτηση που ήταν ανοιχτή στον ανταγωνισμό.

118 Κατά συνέπεια, και αυτή η αιτίαση των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί.

119 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν πάσχει από πρόδηλη πλάνη όσον αφορά τις συμφωνίες που συνήφθησαν στη Γερμανία.

Κάτω Χώρες

120 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την εκτίμηση της Επιτροπής για τέσσερις συμβάσεις που εξετάζονται στο τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως που αφορά τις Κάτω Χώρες. Κατά τις προσφεύγουσες, η προσβαλλόμενη απόφαση χαρακτηρίζει πεπλανημένα τις συμβάσεις αυτές, που δεν μπορούσαν να ασκούν επιρροή στο πλαίσιο παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ.

121 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

— Albert Heijn (1998-2000)

122 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η εκ μέρους τους επιβεβαίωση της μη υπογεγραμμένης παραγγελίας, με ημερομηνία 30 Οκτωβρίου 1998, που αναφέρει το γεγονός ότι η Albert Heijn είχε παραγγείλει τηλεφωνικά 200 RVM, δεν περιλαμβάνει καμία πληροφορία που να στηρίζει την άποψη ότι η Albert Heijn ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει 200 RVM ή ότι η τιμή θα άλλαζε αν ο πελάτης επέλεγε να αγοράσει μικρότερο αριθμό RVM ή ότι τούτο αποτελούσε το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο των αναγκών του πελάτη. Η Επιτροπή παραδέχεται ότι, τον Απρίλιο του 2000, η Albert Heijn δεν είχε αγοράσει παρά 121 RVM από τις προσφεύγουσες.

123 Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι το ως άνω έγγραφο αναφέρει ρητώς ότι η Albert Heijn ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει 200 RVM: «Η Albert Heijn αναλαμβάνει την υποχρέωση να αγοράσει 200 αυτόματα μηχανήματα Tomra T600 πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2000, με παράταση μέχρι και τις 31 Μαρτίου 2001».

124 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, οι προσφεύγουσες της διαβίβασαν την εν λόγω συμφωνία, στο πλαίσιο της από 14 Μαρτίου 2002 απαντήσεώς τους στο αίτημα παροχής πληροφοριών που τους είχε απευθύνει βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, και ότι, με την απάντησή τους στην ανακοίνωση αιτιάσεων, ουδέποτε υποστήριξαν ότι η συμφωνία, που περιλαμβανόταν στην ίδια ανακοίνωση, δεν είχε υπογραφεί ή δεν είχε λάβει χώρα.

125 Ακόμη, όσον αφορά τη διαπίστωση ότι τον Απρίλιο του 2000 η Albert Heijn είχε αγοράσει μόλις 121 RVM από τις προσφεύγουσες, πρέπει να σημειωθεί ότι, την ημερομηνία αυτή, απέμενε ένα ολόκληρο έτος πριν την καταληκτική ημερομηνία που προέβλεπε η συμφωνία. Κατά συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι η συμφωνία δεν τηρήθηκε.

126 Πρέπει να προστεθεί ότι η ύπαρξη της συμφωνίας αυτής επιβεβαιώνεται από τη συμφωνία Royal Ahold Global Master, που εξετάζεται κατωτέρω, η οποία ήταν ευρύτερη συμφωνία αποκλειστικότητας, συναφθείσα με τη Royal Ahold, όμιλο στον οποίο ανήκε η Albert Heijn. Το σημείο 4.2 της συμφωνίας αυτής παραθέτει την προηγούμενη συμφωνία με τη Albert Heijn και υπενθυμίζει ότι, «δυνάμει της συμφωνίας της 30ής Οκτωβρίου 1998», η Albert Heijn είναι ακόμη «υποχρεωμένη να αγοράσει 79 επιπλέον μηχανήματα από την [Tomra Systems BV]», πράγμα το οποίο αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της αρχικής αναλήψεως υποχρεώσεως 200 μηχανημάτων και των ήδη αγορασθέντων 121 μηχανημάτων.

127 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι το ως άνω έγγραφο αποτελεί ένδειξη περί της υπάρξεως συμβάσεως δυνάμει της οποίας η Albert Heijn ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει 200 RVM από τις προσφεύγουσες.

— Royal Ahold (2000-2002)

128 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν ότι η συμφωνία Royal Ahold Global Master ήταν αποκλειστική και υποστηρίζουν ότι κανένα στοιχείο της συμφωνίας αυτής δεν εμπόδιζε τη Royal Ahold να αγοράζει μηχανήματα των ανταγωνιστών. Υποστηρίζουν ότι το σημείο 1.2 της συμφωνίας αναφέρει ρητώς ότι η Royal Ahold είναι ελεύθερη να αγοράζει από άλλους προμηθευτές και ότι η Royal Ahold δεν είναι υποχρεωμένη να διακόψει τις υφιστάμενες συμφωνίες με άλλους προμηθευτές RVM. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι επρόκειτο να είναι μόνον ο «κύριος προμηθευτής» και όχι ο αποκλειστικός.

129 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, στην ίδια την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η Royal Ahold αγόρασε RVM από άλλους προμηθευτές κατά τη διάρκεια ισχύος της συμβάσεως. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι δηλώσεις που παραθέτει το υπόμνημα αντικρούσεως και οι ενδείξεις τους προς επεξήγηση των συμφωνιών δεν αποτελούν, κατά το εφαρμοστέο εν προκειμένω δίκαιο των συμβάσεων [ήτοι εκείνο της Νέας Υόρκης (Ηνωμένες Πολιτείες)], αποδείξεις ικανές να πείσουν ένα δικαστήριο να διατάξει τη Royal Ahold να συμμορφωθεί προς τη συμφωνηθείσα αποκλειστικότητα. Από το γεγονός ότι η Royal Ahold προέβη σε αγορές από ανταγωνιστές προμηθευτές ανακύπτει το ζήτημα σχετικά με το ποιο μπορούσε να είναι το πραγματικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα της συμβάσεως αυτής.

130 Τα επιχειρήματα των προσφευγουσών όσον αφορά τη συμφωνία με τη Royal Ahold δεν μπορούν να γίνουν δεκτά.

131 Πράγματι, τα έγγραφα που παραθέτει η προσβαλλόμενη απόφαση επιβεβαιώνουν ότι η σύμβαση αυτή ήταν αποκλειστική. Το ανακοινωθέν Τύπου των προσφευγουσών της 13ης Απριλίου 2000 εκθέτει, για παράδειγμα, ότι «[ο όμιλος] Tomra και [...] η Royal Ahold υπέγραψαν μια παγκόσμια συμφωνία που καθιστά [τον όμιλο] Tomra τον αποκλειστικό προμηθευτή της Royal Ahold για τα μηχανήματα RVM και τις συναφείς υπηρεσίες για περίοδο τριών ετών» (βλ. αιτιολογική σκέψη 139 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Ακόμη, πρέπει να σημειωθεί ότι οι προσφεύγουσες, με την απάντησή τους στην ανακοίνωση αιτιάσεων, το παραδέχθηκαν ρητώς.

132 Καίτοι, όπως παραδέχεται εξάλλου η Επιτροπή, η συμφωνία δεν υποχρεώνει τη Royal Ahold να καταγγείλει τις υφιστάμενες συμφωνίες με άλλους προμηθευτές RVM πριν από τη λήξη τους, εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι το σημείο 1.2 της συμφωνίας προέβλεπε ότι οι αγορές άλλων RVM από ανταγωνιστές δεν «απαγορεύονταν», «υπό την προϋπόθεση όμως ότι η διάρκεια λειτουργίας των συμπληρωματικών αυτών μηχανημάτων δεν θα υπερβαίνει τη μεγαλύτερη εναπομένουσα διάρκεια που προβλεπόταν για το κατάστημα λιανικής πωλήσεως όπου ήταν εγκατεστημένα τα συμπληρωματικά μηχανήματα».

133 Το σημείο 1.2 της εν λόγω συμφωνίας προβλέπει, επομένως, ότι οι συμφωνίες με άλλους προμηθευτές έπρεπε να καταργηθούν σταδιακά και ότι οι συμβάσεις με τους ανταγωνιστές οι οποίες θα υπερέβαιναν τη μεγαλύτερη εναπομένουσα διάρκεια που προβλεπόταν για κάθε κατάστημα δεν επρόκειτο να γίνουν δεκτές.

134 Επομένως, και αυτή η αιτίαση των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί.

— Lidl (1999-2000)

135 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, όσον αφορά τη συμφωνία του Απριλίου 1999, η Επιτροπή παρέλειψε να προσθέσει στα αποδεικτικά στοιχεία το γεγονός ότι η παραγγελία της Lidl αναφέρει ρητώς ότι η Lidl Nederland GmbH δεν δεσμεύεται από συμφωνία αποκλειστικότητας.

136 Επιπλέον, η Επιτροπή αλλοιώνει αποδεικτικά στοιχεία όταν υποστηρίζει η πρόθεση της Lidl ήταν να αγοράσει «τουλάχιστον» 40 RVM, διότι το έγγραφο παραθέτει απλώς το γεγονός ότι η Lidl είχε την πρόθεση να αγοράσει 40 RVM. Η Επιτροπή αναγνώρισε επίσης ότι Lidl είχε αγοράσει μόλις 21 RVM από τις προσφεύγουσες το 1999.

137 Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι, στην αιτιολογική σκέψη 142 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρεται σε μια συμφωνία του 2000, συναφθείσα προς «αντικατάσταση 44 παλαιών μηχανημάτων Halton και 33 παλαιών μηχανημάτων Tomra με 77 νέα RVM Tomra μέχρι το τέλος του έτους εκείνου». Δεδομένου ότι δεν αναφερόταν κανένα ελάχιστο όριο όγκου αγορών, το έγγραφο επιβεβαιώνει μάλλον ότι η Lidl είχε παραγγείλει 77 RVM για να αντικαταστήσει τον ίδιο αριθμό παλαιών RVM στα καταστήματά της. Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η Lidl είχε αγοράσει

82 RVM από τις προσφεύγουσες το 2000. Κατά τις προσφεύγουσες, το έγγραφο αποδεικνύει σαφώς ότι η Lidl τούς ζητούσε να αντικαταστήσει τα μηχανήματά της, διότι η προηγμένη τεχνολογία τους μπορούσε να προσαρμόζεται ακριβέστερα προς τις ανάγκες της Lidl.

138 Όσον αφορά τη συμφωνία του Απριλίου του 1999, διαπιστώνεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν χαρακτηρίζει τη συμφωνία με τη Lidl ως αποκλειστική. Η ως άνω συμφωνία περιγράφεται στο τμήμα «Αποκλειστικότητα και αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες» στην αιτιολογική σκέψη 142 της προσβαλλομένης αποφάσεως και στο τμήμα «Αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και μονομερείς όροι που συνδέονται με συγκεκριμένες ποσότητες» στην αιτιολογική σκέψη 302 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Όσον αφορά τη διαπίστωση των προσφευγουσών ότι η Lidl είχε αγοράσει μόλις 21 μηχανήματα το 1999, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η περίσταση αυτή δεν αναιρεί το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή υποχρέωνε τον πελάτη να αγοράσει 40 μηχανήματα σε διάστημα δύο ετών, ενώ η συμβατική περίοδος των δύο ετών δεν είχε ακόμη παρέλθει.

139 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθούν οι παρατηρήσεις των προσφευγουσών σχετικά με τη συμφωνία αυτή.

140 Όσον αφορά τη συμφωνία που υπογράφηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2000, αρκεί να σημειωθεί, αφενός, ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι ο πελάτης αναλάμβανε την υποχρέωση να αγοράσει 77 μηχανήματα μέχρι το τέλος του έτους και, αφετέρου, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έλαβε υπόψη τη συμφωνία αυτή προς υπολογισμό του μεριδίου της αγοράς που δεν μπορούσαν να καλύψουν οι ανταγωνιστές των προσφευγουσών (βλ. αιτιολογική σκέψη 163 και υποσημείωση 335 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

141 Κατά συνέπεια, ούτε η αιτίαση αυτή μπορεί να γίνει δεκτή.

— Superunie (2001)

142 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η Superunie είναι μια κεντρική ένωση καταστημάτων ολλανδικού δικαίου, ότι τα μέλη της λαμβάνουν τις σχετικές με τη διενέργεια αγορών αποφάσεις τους ανεξάρτητα και ότι η συμφωνία που υπεγράφη με την ένωση αυτή, που περιελάμβανε υποχρέωση αγοράς ελάχιστου ορίου 130 μηχανημάτων σε διάστημα ενός και ημίσεως έτους, δεν είναι δεσμευτική για τα μέλη της.

143 Τα επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Συναφώς, παραπέμπεται στις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 61 έως 66 ανωτέρω, σχετικές με τις συμφωνίες με τις ενώσεις καταστημάτων εμπορικών υπεραγορών.

144 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όσον αφορά τις τέσσερις συμβάσεις των Κάτω Χωρών τις οποίες αμφισβητούν οι προσφεύγουσες, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν βαρύνεται από καμία πρόδηλη πλάνη.

Σουηδία

145 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση χαρακτηρίζει πεπλανημένως τις περισσότερες από τις συναφθείσες στη Σουηδία συμφωνίες και ότι για τον λόγο αυτόν βαρύνεται με πρόδηλη πλάνη.

146 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

— ICA Handlares (Σουηδία) και Hakon Gruppen (Νορβηγία) (2000-2002)

147 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η σύμβαση αυτή, δεδομένου ότι αποτελεί παράρτημα της συμβάσεως που είχε συναφθεί μεταξύ του ομίλου Tomra και της Royal Ahold, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποκλειστική, καθόσον η ίδια η συμφωνία με τη Royal Ahold δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποκλειστική.

148 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η ICA, όπως και η Hakon, είναι «γραφεία κεντρικής διοικήσεως» απολύτως ανεξαρτήτων καταστημάτων. Έτσι, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, ακόμα και αν η ως άνω συμφωνία ήταν αποκλειστική, τίποτα δεν εμπόδιζε τα καταστήματα αυτά να προμηθεύονται RVM από ανταγωνιστές των προσφευγουσών.

149 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από τον χαρακτηρισμό της συμβάσεως ως συμβάσεως αποκλειστικότητας, πρέπει να σημειωθεί ότι η σύμβαση Royal Ahold Global Master εξετάστηκε προηγουμένως και ότι το συμπέρασμα από την εξέταση αυτή ήταν ότι επρόκειτο για συμφωνία αποκλειστικότητας (βλ. σκέψεις 128 έως 133 ανωτέρω). Επομένως, η Επιτροπή ορθώς συνήγαγε ότι, δεδομένου ότι η συμφωνία ICA ήταν ένα παράρτημα της συμβάσεως αυτής, καθίστατο και αυτή αποκλειστική εξ ορισμού. Επιπροσθέτως, από τη δικογραφία και, ιδίως, από την «πρόταση συμπληρωματικής γενικής εκπτώσεως στη Νορβηγία και τη Σουηδία», προκύπτει ότι η Επιτροπή ορθώς δέχθηκε ότι η συμφωνία περιείχε ρήτρα παρέχουσα τη δυνατότητα συμπληρωματικής εκπτώσεως κατά την αγορά RVM. Πράγματι, η Επιτροπή χαρακτήρισε τη συμφωνία καταχρηστική, διότι δεν περιελάμβανε απλώς ρήτρα αποκλειστικότητας. Εχορηγείτο έκπτωση 10 % στην ICA, επιπλέον του ειδικού συστήματος εκπτώσεως που προβλεπόταν για τη Σουηδία, αν η εταιρία αυτή αναλάμβανε την υποχρέωση να αγοράσει τουλάχιστον 1 100 καινούργια RVM για τη Σουηδία και τη Νορβηγία, κατά τη διάρκεια χρονικής περιόδου από το 2000 μέχρι το 2002. Η συμφωνία είχε επομένως ως αντικείμενο όχι μόνον την πρόβλεψη ρήτρας αποκλειστικότητας, αλλά επίσης να εξασφαλίσει ότι οι ICA και Hakon θα παρέμεναν πιστοί πελάτες, μέσω εκπτώσεως που εχορηγείτο μετά από την αγορά μιας συγκεκριμένης ποσότητας RVM.

150 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών που αντλείται από την ανεξαρτησία των καταστημάτων, αρκεί η παραπομπή στις παρατηρήσεις που εκτίθενται στις σκέψεις 61 έως 66 ανωτέρω, σχετικές με τις ενώσεις εμπορικών υπεραγορών.

151 Για τους λόγους αυτούς, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

— Rimi Svenska (2000)

152 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι δεν υφίστατο καμία ποσοτικής φύσεως υποχρέωση όσον αφορά τη συνολική παραγγελία του Απριλίου 2000, διότι η Rimi Svenska, κατά τη διάρκεια της καλυπτόμενης από τη συμφωνία περιόδου, είχε αγοράσει μόλις 23 RVM έναντι 2,6 εκατομμυρίων σουηδικών κορωνών (SEK), ενώ η αναδρομική έκπτωση θα εχορηγείτο μόνον αν οι αγορές υπερέβαιναν τα 7,5 εκατομμύρια SEK.

153 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι, στο πλαίσιο της ευρύτερης συμβάσεως που είχε συναφθεί με την ICA, δεν είχε καλυφθεί ούτε το προβλεπόμενο όριο αγορών.

154 Τα επιχειρήματα αυτά δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, καθόσον η συμφωνία με τη Rimi Svenska αντικαταστάθηκε τον Οκτώβριο 2000 με ευρύτερη συμφωνία, υπογραφείσα με την ICA Ahold, της οποίας η Rimi Svenska είναι μία από τις θυγατρικές, που προέβλεπε τις ίδιες εκπτώσεις 10 %, αλλά υπό πολύ πιο ελαστικούς όρους. Κατά συνέπεια, η Rimi Svenska δεν έχασε την έκπτωση που εδικαιούτο δυνάμει της προηγούμενης συμφωνίας, η οποία προέβλεπε επίσης έκπτωση αν η ενδιαφερομένη αποδεχόταν τον όμιλο Tomra ως κύριο προμηθευτή.

155 Συναφώς, δεν μπορεί να παραβλεφθεί το έγγραφο της 2ας Νοεμβρίου 2000, που συνάπτεται στο δικόγραφο της προσφυγής, δεδομένου ότι επιβεβαιώνει ότι η Rimi Svenska έλαβε μερική αναδρομική έκπτωση και ότι το απομένον σχετικό ποσό της καταβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2000. Το έγγραφο εκθέτει ειδικότερα, επιπλέον, ότι η συνολική παραγγελία καταγγέλλεται και αντικαθίσταται με τη συμφωνία ICA, που είναι γενικότερη, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 154 ανωτέρω. Πρέπει να σημειωθεί, ακόμη, ότι είναι αστήρικτος ο ισχυρισμός των προσφευγουσών κατά τον οποίο δεν είχε επιτευχθεί ούτε το προβλεπόμενο όριο αγορών στο πλαίσιο της ευρύτερης συμβάσεως που είχε συναφθεί με την ICA.

156 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί και η αιτίαση αυτή.

— Spar, Willys και KB Exonen (όμιλος Axfood) (2000)

157 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε καμία απόδειξη περί της υπάρξεως συμφωνίας παρέχουσας στη Spar το «δικαίωμα» αναδρομικής εκπτώσεως. Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι, με την απάντησή τους στην ανακοίνωση αιτιάσεων, είχαν κάνει ρητή αναφορά στη δήλωση της Axfood, που αναφέρει ότι οι Spar και Willys προέβαιναν στις σχετικές αγορές δυνάμει συμφωνίας που είχε συναφθεί μεταξύ D-Gruppen και ομίλου Tomra το 2000, η οποία δεν παρείχε εκπτώσεις στηριζόμενες στον όγκο των αγορών.

158 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εν λόγω συμφωνία περιλαμβάνει αναδρομικές εκπτώσεις ως αντάλλαγμα για την αγορά συγκεκριμένης ποσότητας προϊόντων των προσφευγουσών. Οι τελευταίες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν θεμελιώνει τα λεγόμενά της.

159 Εντούτοις, οι προσφεύγουσες δίδουν την εντύπωση ότι προβάλλουν αντιφατικά επιχειρήματα. Πράγματι, σε πρώτο στάδιο, στο πλαίσιο πληροφοριών που παρέσχαν στην Επιτροπή, οι προσφεύγουσες αναγνώρισαν ότι είχαν συνάψει συμφωνίες με τη Spar και τη Willys περιλαμβάνουσες ρήτρες αναδρομικής εκπτώσεως. Στη συνέχεια, σε δεύτερο στάδιο, οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν ότι οι συμφωνίες αυτές είτε περιλαμβάνονταν σε ευρύτερη συμφωνία που δεν περιείχε εκπτωτική ρήτρα, είτε ότι αυτές δεν υφίσταντο. Τέλος, προέβαλαν τον ισχυρισμό ότι ορισμένες αποδείξεις είχαν χαθεί.

160 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του το Γενικό Δικαστήριο, η αιτίαση αυτή πρέπει αναμφισβήτητα να απορριφθεί.

— Axfood (2001)

161 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η συμφωνία αυτή δεν ήταν δεσμευτική και ότι η Axfood δεν ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει τις σχετικές ποσότητες. Ισχυρίζονται ότι η Axfood αγόρασε μόλις το ήμισυ της συμφωνηθείσας ποσότητας.

162 Δεν αμφισβητείται ότι η συμφωνία αυτή δεν είναι αποκλειστική και δεν περιλαμβάνει ανάληψη υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες.

163 Η ως άνω συμφωνία παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 314 της προσβαλλομένης αποφάσεως, υπό τον τίτλο «Συστήματα εκπτώσεως». Όπως εκθέτει η αιτιολογική σκέψη 178 και η υποσημείωση 389 της εν λόγω αποφάσεως, πρόκειται για συμφωνία προβλέπουσα όρια αγοραζόμενων ποσοτήτων παρέχουσα στον πελάτη το δικαίωμα αναδρομικής εκπτώσεως, σε συνάρτηση με τον αριθμό των αγοραζόμενων μηχανημάτων. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν τη διαπίστωση αυτή, παρέλκει να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί της εν λόγω αιτιάσεως.

— Axfood (2003-2004)

164 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η συμφωνία αυτή δεν ήταν αποκλειστική, διότι η Axfood είχε τη δυνατότητα να δοκιμάζει μηχανήματα των ανταγωνιστών και ότι κανένα στοιχείο της συμφωνίας δεν την εμπόδιζε να αγοράζει τέτοια μηχανήματα.

165 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η συμφωνία αυτή δεν εμπίπτει στο χρονικό διάστημα που καλύπτει η παράβαση την οποία διαπιστώνει η προσβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, παρέλκει να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί της αιτιάσεως αυτής των προσφευγουσών.

166 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν πάσχει από καμία πρόδηλη πλάνη όσον αφορά τις συναφθείσες στη Σουηδία συμφωνίες.

Νορβηγία

167 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι όλες οι συμφωνίες όσον αφορά τη Νορβηγία (100 % των πωλήσεων των προσφευγουσών στη Νορβηγία) στις οποίες αναφέρεται η Επιτροπή είτε δεν υφίσταντο είτε δεν περιελάμβαναν καμία ρήτρα αποκλειστικότητας, αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες ή αναδρομικές εκπτώσεις.

168 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

— Køff Hedmark και Rema 1000 (1996), AKA/Spar Norge (1997)

169 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι προβαλλόμενες συμφωνίες με τους πελάτες που απαριθμούνται ανωτέρω δεν είναι συμβάσεις αποκλειστικότητας, αλλά απλώς έγγραφα προσφοράς που παραθέτουν τις σχετικές τιμές.

170 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι, δεδομένου ότι οι συμφωνίες ανάγονται στα έτη 1996 και 1997, αυτές βρίσκονται εκτός της περιόδου την οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση.

171 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι τρεις αυτές συμβάσεις πράγματι βρίσκονται εκτός της περιόδου την οποία αφορά η απόφαση, παρέλκει να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί της αιτιάσεως αυτής.

— NorgesGruppen, Hakon Gruppen, NKL (COOP) και Rema 1000 (1999-2000)

172 Καταρχάς, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν διαχώρισε τις διάφορες επίμαχες συμβάσεις και, όσον αφορά τις σχετικές αιτιολογικές σκέψεις, ότι είναι «δυσανάγνωστες».

173 Όσον αφορά τη συμφωνία με τη NorgesGruppen, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η συμφωνία δεν είναι αποκλειστική. Φρονούν ότι η συνολική ζήτηση εκ μέρους του πελάτη ήταν 1 300 RVM. Μόνον όμως 635 RVM παραγγέλθηκαν στις προσφεύγουσες. Δεδομένου ότι οι ανάγκες ήταν μεγαλύτερες από την παραγγελία, οι προσφεύγουσες συνάγουν ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση εφοδιάστηκε τα συμπληρωματικά

μηχανήματα από ανταγωνίστριες επιχειρήσεις. Έτσι, η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη έγγραφο της 13ης Οκτωβρίου 1998 το οποίο επιβεβαίωνε τις ουσιαστικές ανάγκες του πελάτη.

174 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η ίδια η Επιτροπή είχε αναγνωρίσει ότι η NorgesGruppen δεν ήταν υποχρεωμένη να αγοράσει ορισμένη τουλάχιστον ποσότητα RVM από τις ίδιες. Η παραγγελία των μηχανημάτων αυτών και η επιβεβαίωσή της αναφέρει ρητώς το γεγονός ότι η σύμβαση δεν ήταν αποκλειστική.

175 Τέλος, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι η Επιτροπή προέβαλε ένα κρίσιμο επιχείρημα όσον αφορά την έκπτωση την οποία η NorgesGruppen όφειλε να επιστρέψει αν αγόραζε λιγότερα από 500 RVM. Η πραγματικότητα όμως δείχνει ότι δεν συνέβη κάτι τέτοιο, διότι παραγγέλθηκαν 635 μηχανημάτων. Η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει πώς η συμφωνία διαφέρει από μια συνήθη έκπτωση σχετική με τον αγοραζόμενο όγκο προϊόντων.

176 Όσον αφορά τη Hakon Gruppen, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι δεν είχε καθοριστεί κανένα ελάχιστο όριο αγορών, καθόσον στην επιβεβαίωση της παραγγελίας από τον πελάτη ορίζεται ότι αυτός μπορούσε να αγοράσει μικρότερο αριθμό RVM έστω και αν είχε δικαίωμα εκπτώσεως μόνο για τα όντως αγορασθέντα μηχανήματα. Εξάλλου η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε το εν λόγω αποδεικτικό στοιχείο.

177 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά στοιχεία που αφήνουν να συναχθεί ότι η σύμβαση δεν ήταν αποκλειστική και ιδίως τα πρακτικά μιας συσκέψεως της «αρμόδιας για τα καταστήματα πωλήσεως ομάδας» της 2ας Φεβρουαρίου 1999.

178 Όσον αφορά την NKL (COOP), οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ο πελάτης δεν ήταν υποχρεωμένος να αγοράσει τον συμφωνηθέντα όγκο και ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν αποδεικνύει ότι οι προσφεύγουσες προσάρμοσαν την παραγγελία στην ατομική ζήτηση του πελάτη. Ομοίως, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η NKL είχε προβεί σε σχετικές αγορές επίσης από την ανταγωνίστρια Lindco κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου.

179 Όσον αφορά, τέλος, τη συμφωνία που είχε συναφθεί με τη Rema 1000, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η προβαλλόμενη συμφωνία που πρότεινε εκπτώσεις, προκειμένου περί παραγγελίας 200 μηχανημάτων, δεν είχε υπογραφεί από τον πελάτη και δεν υποχρέωνε τη Rema 1000 να αγοράσει ορισμένη τουλάχιστον ποσότητα RVM. Επικαλούνται δηλώσεις της Rema 1000 κατά τις οποίες άλλοι προμηθευτές δεν μπορούσαν να συναγωνιστούν την ποιότητα και το επίπεδο υπηρεσιών των προσφευγουσών. Προσθέτουν, τέλος, ότι η Rema 1000 αγόραζε σχετικά μηχανήματα κυρίως από τους ανταγωνιστές τους.

180 Πρέπει να εξεταστούν ταυτόχρονα οι συμφωνίες NorgesGruppen, Hakon Gruppen, NKL (COOP) και Rema 1000. Κατ' ουσίαν, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι χαρακτήρισε τις εν λόγω συμβάσεις ως συμβάσεις αποκλειστικότητας και ότι δέχθηκε ότι οι προσφεύγουσες προέβλεπαν προοδευτική έκπτωση έναντι παραγγελίας συγκεκριμένης ποσότητας.

181 Σχετικά με το επιχείρημα που αντλείται από την ύπαρξη συμβάσεων αποκλειστικότητας, παρέλκει να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί του ζητήματος αυτού, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν χαρακτήρισε τις συμφωνίες αυτές συμβάσεις αποκλειστικότητας (βλ. αιτιολογική σκέψη 302 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

182 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από τον χαρακτηρισμό των συμφωνιών περί αναλήψεως υποχρεώσεων για τις αγοραζόμενες ποσότητες έναντι της παροχής εκπτώσεως, η Επιτροπή ορθώς διευκρίνισε ότι αυτό που έχει σημασία για να συναχθεί ότι υπήρχαν συμφωνίες περί αναλήψεως σχετικών υποχρεώσεων είναι να προσδιοριστεί αν οι πρακτικές αυτές δημιουργούν κίνητρο στον πελάτη να μην αγοράζει προϊόντα από τους ανταγωνιστές.

183 Πράγματι, όσον αφορά τη συμφωνία που είχε συναφθεί με τη Rema 1000, προκύπτει ότι η έκπτωση είναι συνακόλουθη, καθόσον είναι αναλογική προς τον αριθμό των αγορασθέντων μηχανημάτων (14 % για 200), δεδομένου ότι είναι γνωστό ότι, για τις άλλες συμβάσεις, υφίστατο μια ισοδύναμη έκπτωση, αλλά για ποσότητα αγορών σαφώς μεγαλύτερη (500 μηχανήματα). Εξάλλου, για όλες τις άλλες συμβάσεις, οι προσφεύγουσες πρότειναν έκπτωση πριν από την αγορά RVM και διευκρίνιζαν ότι, αν δεν συμπληρωνόταν η προβλεπόμενη ποσότητα, οι πελάτες θα έπρεπε να επιστρέψουν την έκπτωση αυτή σε συνάρτηση με τον αριθμό των μη παραγγελθέντων μηχανημάτων. Από αυτό προκύπτει, όπως πολύ ορθά υπογραμμίζει η Επιτροπή, ένα εντονότερο κίνητρο για τον πελάτη σε σχέση με αυτό που θα υπήρχε αν η έκπτωση παρεχωρείτο μετά από κάθε παραγγελία.

184 Κατά συνέπεια, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— NorgesGruppen (2000-2001)

185 Όσον αφορά τη συμφωνία με τη NorgesGruppen για τα έτη 2000 και 2001, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι καμία συμφωνία δεν συνήφθη με τον εν λόγω πελάτη, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Επιτροπή. Επρόκειτο απλώς για ένα μη υπογεγραμμένο έγγραφο.

186 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το μη υπογεγραμμένο έγγραφο περί προσφοράς, που συνάπτεται στο δικόγραφο της προσφυγής, υποβλήθηκε από τις προσφεύγουσες στην Επιτροπή στο πλαίσιο της απαντήσεώς τους σε αίτημα παροχής πληροφοριών, που ζητούσε από τις προσφεύγουσες να εκθέσουν όλες τις συμφωνίες, περιλαμβανομένων εκείνων που είχαν συναφθεί άτυπα.

187 Πρέπει ακόμη να προστεθεί ότι, βάσει στοιχείων της δικογραφίας, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι προσφεύγουσες παρέσχαν έκπτωση χορηγούμενη εκ των προτέρων με βάση ένα επιθυμητό όριο αγορών όγκου 150 RVM και ότι προμήθευσαν στον πελάτη τα σχετικά προϊόντα σε μειωμένη τιμή (βλ. αιτιολογική σκέψη 247 και υποσημείωση 547 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

188 Καίτοι το έγγραφο που συνάπτεται στο δικόγραφο της προσφυγής είναι ένα μη υπογεγραμμένο έγγραφο προσφοράς, εντούτοις η έκπτωση χορηγήθηκε και οι σχετικές πωλήσεις πραγματοποιήθηκαν υπό τους όρους που προτείνονταν με το έγγραφο αυτό. Εξ αυτού προκύπτει, επίσης, ότι ο πελάτης δεν αγόρασε κανένα μηχάνημα από ανταγωνιστές προμηθευτές κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

189 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η ίδια η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει ότι επρόκειτο για μη υπογεγραμμένη προσφορά και ότι δεν είχε συμπληρωθεί το προβλεπόμενο όριο αγορών. Με γνώμονα τις ως άνω παρατηρήσεις, και αυτή η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

— NKL (COOP) και Rema 1000 (2000-2001)

190 Όσον αφορά την NKL (COOP), οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ότι προτάθηκε στην NKL έκπτωση 10 % αν η αγορά της υπερέβαινε τα 150 RVM. Οι προσφεύγουσες όμως υποστηρίζουν ότι η NKL δεν υπέγραψε την προσφορά αυτήν και ότι δεν συνήφθη τελικά συμφωνία. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι το γεγονός ότι οι πραγματικές αγορές του πελάτη ήταν μικρότερες από το αρχικό προβλεπόμενο όριο αποδεικνύει την έλλειψη δεσμευτικής ισχύος.

191 Όσον αφορά τη Rema 1000, οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν την ίδια συλλογιστική όπως και για τη συμφωνία με την NKL (COOP), καθόσον υπήρχε επίσης προσφορά εκπτώσεως για την αγορά 70 μηχανημάτων, την οποία αρνήθηκε ο πελάτης. Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν, επομένως, ότι υπήρξε συμφωνία συναφθείσα μεταξύ των μερών.

192 Το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι το γεγονός ότι οι πραγματικές αγορές των δύο αυτών πελατών ήταν μικρότερες από το αρχικό προβλεπόμενο όριο της προσφοράς αποδεικνύει την έλλειψη δεσμευτικής ισχύος πρέπει να απορριφθεί.

193 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν εκθέτει ότι οι δύο αυτοί πελάτες [NKL (COOP) και Rema 1000] ήταν συμβατικά υποχρεωμένοι να αγοράσουν μια δεδομένη ποσότητα μηχανημάτων. Πράγματι, οι δύο εταιρίες παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 302 της προσβαλλομένης αποφάσεως υπό το τμήμα «Αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και μονομερείς όροι που συνδέονται με συγκεκριμένες ποσότητες». Επρόκειτο, και στις δύο περιπτώσεις, για εκπτώσεις εξαρτώμενες από την αγορά εκ μέρους του πελάτη μιας μεγάλης ποσότητας μηχανημάτων σε χρονικό διάστημα περίπου ενός έτους. Στην περίπτωση της Rema 1000, το εκπτωτικό σύστημα προέβλεπε άμεση υπό όρους έκπτωση (10 % για όγκο 70 μηχανημάτων) και συμπληρωματική αναδρομική έκπτωση 3 % για 85 μηχανήματα. Ο πελάτης αγόρασε 73 μηχανήματα (βλ. αιτιολογική σκέψη 261 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

194 Δεύτερον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση λαμβάνει υπόψη τους σχετικά ελαστικούς συμβατικούς όρους που προσφέρονταν, για παράδειγμα, στη NKL (COOP) σε σχέση με τους άλλους νορβηγούς πελάτες (βλ. αιτιολογική σκέψη 256 και, σχετικά με την επίπτωση των πρακτικών των προσφευγουσών, υποσημείωση 604). Πράγματι, η Επιτροπή εκθέτει στο σημείο αυτό, ορθώς, ότι δεν ήταν οπωσδήποτε αποφασιστικής σημασίας το αν συμπληρωνόταν ή όχι ένα προβλεπόμενο όριο αγορών, καθόσον οι αγορές μηχανημάτων από ανταγωνιστές ήταν μηδενικές ή αμελητέες (βλ. αιτιολογική σκέψη 312 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

195 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να απορριφθεί η εν λόγω αιτίαση.

196 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών κατά το οποίο όλες οι συμφωνίες όσον αφορά τη Νορβηγία χαρακτηρίστηκαν εσφαλμένα στην προσβαλλόμενη απόφαση.

197 Κατά συνέπεια πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου και, επομένως, και ο πρώτος λόγος στο σύνολό του.

Β — *Επί του δευτέρου και του τετάρτου λόγου, που αντλούνται από την ύπαρξη προδήλων σφαλμάτων εκτιμήσεως όσον αφορά το αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό και από την έλλειψη αιτιολογίας*

198 Ο δεύτερος και ο τέταρτος λόγος του δικογράφου της προσφυγής εξετάζονται από κοινού στο πλαίσιο του παρόντος λόγου, που υποδιαιρείται σε τρία σκέλη. Πρώτον, προβάλλεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι οι συμφωνίες αποκλειστικότητας, οι εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και οι αναδρομικές εξατομικευμένες εκπτώσεις είναι per se παράνομες δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ και παραλείποντας να εξηγήσει τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να εκτιμηθεί αν οι συμφωνίες αυτές ήταν ικανές να περιορίσουν ή να παρεμποδίσουν τον ανταγωνισμό. Δεύτερον, προβάλλεται ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε αν το ανοικτό στον ανταγωνισμό μέρος της αγοράς RVM ήταν αρκετά σημαντικό ώστε να παρέχει τη δυνατότητα στους επίσης αποτελεσματικούς ανταγωνιστές να παραμείνουν στην αγορά. Τρίτον, προβάλλεται ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση της δυνατότητας που είχαν οι αναδρομικές εκπτώσεις να παρεμποδίσουν τον ανταγωνισμό στηρίζεται σε αποδείξεις και σε συλλογισμούς που είναι ανακριβείς και παραπλανητικοί.

1. Επί της προβαλλόμενης παρανομίας per se των συμφωνιών των προσφευγουσών και επί της ελλείψεως επεξηγήσεως όσον αφορά τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να εκτιμήσει αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να περιορίσουν ή να εμποδίσουν εντελώς τον ανταγωνισμό

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

199 Πρώτον, οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην Επιτροπή ότι υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη περί το δίκαιο διότι, κατά την εκ μέρους της νομική εκτίμηση, δεν έλαβε υπόψη τις γενικές συνθήκες της αγοράς στο πλαίσιο της οποίας εντάσσονταν τα τρία είδη συμφωνιών.

200 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε το κριτήριο που έγινε δεκτό στην απόφαση Michelin II. Ισχυρίζονται ότι, κατά την απόφαση Michelin II, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αποδεικνύει ότι οι συμφωνίες είναι «ικανές» να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Τούτο επέβαλε εξέταση της γενικής καταστάσεως της αγοράς. Πράγματι, δεν θα ίσχυε κανένα ή σχεδόν κανένα στοιχείο του κριτηρίου που ακολουθήθηκε στην προαναφερθείσα απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής αν βάσει της αποφάσεως Michelin II η Επιτροπή ήταν απλώς υποχρεωμένη να εξετάζει το περιεχόμενο μιας συμφωνίας βάσει του άρθρου 82 ΕΚ.

201 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι το κριτήριο per se που περιλαμβάνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση θα έχει ως αποτέλεσμα την απαγόρευση μεγάλου αριθμού συμφωνιών στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, σε διάφορους τομείς, ακόμα και αν αυτές ενισχύουν τον ανταγωνισμό αντί να τον περιορίζουν, ανάλογα με τη γενική κατάσταση της αγοράς. Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο στην οικονομική θεωρία ή στην εμπορική πρακτική που να στηρίζει την άποψη ότι συμφωνίες αποκλειστικότητας, εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και εξατομικευμένες εκπτώσεις προκαλούν πάντοτε ή σχεδόν πάντοτε περιορισμό του ανταγωνισμού, όταν χρησιμοποιούνται από εταιρία με δεσπόζουσα θέση.

202 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να εξετάσει ορισμένους παράγοντες, δεν εξέτασε αν οι πρακτικές τους ήταν ικανές, βάσει του ισχύοντος δικαίου, να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.

203 Οι παράγοντες που δεν εξέτασε η Επιτροπή έγκεινται στο γεγονός ότι οι προσφεύγουσες ήταν ο μόνος κατασκευαστής RVM με «επαναστατική τεχνολογία» οριζόντιας τροφοδοτήσεως μεταξύ 1997 και 2001, ότι οι ανταγωνιστές των προσφευγουσών μπορούσαν πάντοτε να προσφέρουν προς πώληση τα μηχανήματά τους τουλάχιστον στο 61 % του συνόλου της αγοράς RVM μεταξύ 1998 και 2002, ότι οι προσφεύγουσες πωλούσαν τα μηχανήματά τους απευθείας στον τελικό πελάτη (τις αλυσίδες εμπορικών υπεραγορών), ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν εμπόδισαν την πρόσβαση των ανταγωνιστών στους λιανοπωλητές και, τέλος, ότι οι αλυσίδες εμπορικών υπεραγορών είναι επαγγελματίες αγοραστές, που ήταν ικανοί να συγκρίνουν τα RVM των προσφευγουσών με τα RVM των ανταγωνιστών και, επομένως, να αποφασίσουν οι ίδιοι ποια RVM είχαν την επιθυμητή τιμή, τις απαιτούμενες ιδιότητες, επαρκή αξιοπιστία και τεχνολογία και το πρέπον επίπεδο υπηρεσιών.

204 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται στη νομική άποψη ότι το άρθρο 82 ΕΚ επιτάσσει μόνον να αποδεικνύει η Επιτροπή την ύπαρξη και τη μορφή των συμφωνιών, ενώ δεν παραθέτει πρόσφορη αιτιολογία σχετικά με το γιατί οποιαδήποτε από τις 49 συμφωνίες ήταν ικανή να αποκλείσει τους ανταγωνιστές από την αγορά των RVM.

205 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

206 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως είναι αντικειμενική έννοια που αφορά τη

συμπεριφορά κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, η οποία δύναται να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, ακριβώς μετά την είσοδο της εν λόγω επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός έχει ήδη μειωθεί και η οποία σκοπό έχει να εμποδίσει, μέσω της προσφυγής σε μέσα διαφορετικά από εκείνα που διέπουν τον συνήθη ανταγωνισμό μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών, τη διατήρηση του ανταγωνισμού στον βαθμό που υπάρχει ακόμα στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού. Επομένως, το άρθρο 82 ΕΚ απαγορεύει σε επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση να εξοβελίσει ανταγωνιστή της και να ενισχύσει με τον τρόπο αυτόν τη θέση της χρησιμοποιώντας άλλα μέσα έναντι εκείνων που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο ενός ανταγωνισμού που στηρίζεται στο κριτήριο της αποδόσεως των επιχειρήσεων. Η απαγόρευση που θεσπίζει η διάταξη αυτή δικαιολογείται επίσης από τον σκοπό της αποφυγής της ζημίας των καταναλωτών (απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Οκτωβρίου 2003, T-65/98, Van den Bergh Foods κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4653, σκέψη 157).

207 Καίτοι η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως δεν συνεπάγεται καθαυτή καμία μομφή έναντι της οικείας επιχειρήσεως, η επιχείρηση αυτή, εντούτοις, ανεξάρτητα από τα αίτια δημιουργίας τέτοιας θέσεως, έχει την ιδιαίτερη υποχρέωση να μη βλάπτει με τη συμπεριφορά της τον πραγματικό και ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 57, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, T-201/04, Microsoft κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3601, σκέψη 229). Ομοίως, μολονότι η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως δεν αφαιρεί από την επιχείρηση που κατέχει τη θέση αυτή το δικαίωμα να διαφυλάσσει τα εμπορικά της συμφέροντα, οσάκις αυτά απειλούνται, και μολονότι η επιχείρηση αυτή έχει τη δυνατότητα, σε εύλογο βαθμό, να ενεργεί κατά τον τρόπο που κρίνει πρόσφορο για την προστασία των συμφερόντων της, εντούτοις δεν επιτρέπονται τέτοιες ενέργειες όταν αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσεως και στην καταχρηστική εκμετάλλευσή της (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands και United Brands Continentaal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, σκέψη 189, και απόφαση Michelin II, σκέψη 55).

208 Πρέπει να υπομνησθεί, ακόμη, ότι, κατά τη νομολογία, η εκ μέρους επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση στην αγορά δέσμευση των αγοραστών, έστω και κατόπιν

αιτήσεώς τους, με την υποχρέωση ή υπόσχεση από μέρους τους καλύψεως του συνόλου ή σημαντικού τμήματος των αναγκών τους αποκλειστικά από αυτήν αποτελεί καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, είτε η υποχρέωση αυτή συμφωνήθηκε χωρίς αντάλλαγμα είτε με αντάλλαγμα τη χορήγηση εκπτώσεως. Το ίδιο ισχύει και όταν η εν λόγω επιχείρηση, χωρίς να δεσμεύει τους αγοραστές επίσημα, εφαρμόζει, είτε βάσει των όρων συμφωνιών που συνάπτονται με τους αγοραστές είτε μονομερώς, καθεστώς εκπτώσεων στους πιστούς πελάτες, δηλαδή καθεστώς εκπτώσεων ή επιστροφών υπό τον όρο της κάλυψης από τον πελάτη του συνόλου ή του μεγαλύτερου μέρους των αναγκών του από την επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση (προαναφερθείσα απόφαση Hoffmann-Laroche, σκέψη 89).

209 Συγκεκριμένα, αυτού του είδους οι υποχρεώσεις αποκλειστικού εφοδιασμού, με ή χωρίς αντάλλαγμα κάποια έκπτωση ή τη χορήγηση εκπτώσεων σε πιστούς πελάτες ως παρότρυνση του αγοραστή να εφοδιάζεται αποκλειστικά από την επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, είναι ασύμβατες με τον σκοπό της διατηρήσεως ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά, διότι δεν στηρίζονται σε οικονομική παροχή που να δικαιολογεί την επιβάρυνση αυτή ή το πλεονέκτημα αυτό, αλλά τείνουν να εξαλείψουν ή να περιορίσουν τη δυνατότητα που έχει ο αγοραστής να επιλέγει τις πηγές εφοδιασμού του και να παρεμποδίσουν την είσοδο άλλων παραγωγών στην αγορά (απόφαση Hoffmann-Laroche κατά Επιτροπής, σκέψη 90).

210 Όσον αφορά, ειδικότερα, την παροχή εκπτώσεων από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι έκπτωση υπέρ πιστών πελατών, η οποία χορηγείται ως αντάλλαγμα της δεσμεύσεως του πελάτη να εφοδιάζεται αποκλειστικά ή σχεδόν αποκλειστικά από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ. Μια τέτοια έκπτωση τείνει να εμποδίσει, μέσω της χορηγήσεως οικονομικών πλεονεκτημάτων, τον εφοδιασμό των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 518, και απόφαση Michelin II, σκέψη 56).

211 Σύστημα εκπτώσεως το οποίο έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των άλλων επιχειρηματιών από την αγορά κρίνεται αντίθετο προς το άρθρο 82 ΕΚ αν χρησιμοποιείται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση. Για τον λόγο αυτόν, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι έκπτωση εξαρτώμενη από την πραγματοποίηση αγορών ορισμένου ύψους αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ (απόφαση Michelin II, σκέψη 57).

212 Συστήματα εκπτώσεων βάσει ποσότητας, συνδεόμενα αποκλειστικά με τον όγκο των προϊόντων που αγοράζει ο ενδιαφερόμενος από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, θεωρείται γενικά ότι δεν έχουν ως αποτέλεσμα τον απαγορευόμενο από το άρθρο 82 ΕΚ αποκλεισμό των άλλων επιχειρηματιών από την αγορά. Καίτοι η αύξηση της πωλούμενης ποσότητας συνεπάγεται μείωση του κόστους για τον προμηθευτή, αυτός δικαιούται να μετακυλίσει τη μείωση αυτή στον πελάτη του μέσω χαμηλότερων τιμών. Επομένως, οι εκπτώσεις με βάση την αγοραζόμενη ποσότητα θεωρείται ότι απορρέουν από τα κέρδη σε απόδοση και από τις οικονομίες κλίμακος που πραγματοποιεί η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση (απόφαση Michelin II, σκέψη 58).

213 Κατά συνέπεια, σύστημα εκπτώσεων των οποίων το ποσοστό αυξάνεται ανάλογα με το ύψος των αγορών δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 82 ΕΚ, εκτός εάν από τα κριτήρια και τον τρόπο χορηγήσεως της εκπτώσεως προκύπτει ότι το σύστημα δεν στηρίζεται σε οικονομικώς δικαιολογημένη αντιπαροχή, αλλά τείνει, όπως η έκπτωση υπέρ πιστών πελατών και η έκπτωση λόγω πραγματοποιήσεως καθορισμένου ορίου αγορών, να εμποδίσει τον εφοδιασμό των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς (αποφάσεις Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, σκέψη 90, και Michelin II, σκέψη 59).

214 Επομένως, για να διαπιστωθεί ο ενδεχόμενος καταχρηστικός χαρακτήρας συστήματος εκπτώσεων βάσει της αγοραζόμενης ποσότητας πρέπει να εκτιμάται το σύνολο των περιστάσεων, ιδίως τα κριτήρια και ο τρόπος χορηγήσεως των εκπτώσεων, καθώς και να εξετάζεται αν οι εκπτώσεις, με τη χορήγηση πλεονεκτήματος που δεν στηρίζεται σε καμία οικονομική παροχή που να το δικαιολογεί, τείνουν να εξαλείψουν ή να περιορίσουν τη δυνατότητα που έχει ο αγοραστής να επιλέγει τις πηγές εφοδιασμού του, να παρεμποδίσουν την είσοδο των ανταγωνιστών στην αγορά, να επιβάλουν σε

αντισυμβαλλομένους άνισους όρους για ισοδύναμες παροχές ή να ενισχύσουν τη δεσπόζουσα θέση νοθεύοντας τον ανταγωνισμό (απάφαση Michelin II, σκέψη 60).

215 Από την ανωτέρω νομολογία μπορεί να συναχθεί ότι, όπως υποστηρίζουν εξάλλου οι προσφεύγουσες, για να εξακριβωθεί αν συμφωνίες αποκλειστικότητας, εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και εξατομικευμένες αναδρομικές εκπτώσεις είναι σύμφωνες με το άρθρο 82 ΕΚ, πρέπει να εξεταστεί, κατόπιν εκτιμήσεως του συνόλου των περιστάσεων και, επομένως, και των γενικών συνθηκών της αγοράς στο πλαίσιο της οποίας εντάσσονται οι επίμαχες συμφωνίες, αν οι πρακτικές αυτές τείνουν ή είναι ικανές να περιορίσουν ή να εμποδίζουν εντελώς τον ανταγωνισμό στην οικεία αγορά.

216 Πρώτον, πρέπει να εξεταστεί εν προκειμένω αν η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη, στην προσβαλλόμενη απόφαση, τις γενικές συνθήκες της αγοράς στο πλαίσιο της οποίας εντάσσονται οι εν λόγω συμφωνίες και, δεύτερον, αν αιτιολόγησε προσηκόντως το συμπέρασμά της σχετικά με το αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό.

217 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, αφού εξέτασε τη δομή των σχετικών αγορών, τη θέση που είχαν σ' αυτές οι προσφεύγουσες και οι ανταγωνιστές τους και αφού συνήγαγε ότι οι προσφεύγουσες κατείχαν πολύ σημαντική δεσπόζουσα θέση (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 12 έως 96 της προσβαλλομένης αποφάσεως), εξέτασε ατομικά καθεμία από τις πρακτικές των προσφευγουσών (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 97 έως 133 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Στη συνέχεια, η προσβαλλόμενη απόφαση ασχολείται εκτεταμένα με την εξέταση της δυνατότητας των πρακτικών αυτών να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό υπό τις συνθήκες της υπό κρίση υποθέσεως (βλ. ιδίως αιτιολογικές σκέψεις 159 έως 166, 180 έως 187, 218 έως 226, 234 έως 240, 264 έως 277 και 286 έως 329 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

218 Επιπλέον, η προσβαλλόμενη απόφαση, αφού εξέτασε τις πρακτικές των προσφευγουσών σε κάθε σχετική εθνική αγορά, σε σχέση με τον αριθμό των πελατών, τη

διάρκεια των συμφωνιών, την εξέλιξη της ζητήσεως στην ίδια αγορά, το ποσοστό του μέρους της δέσμιας αγοράς, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πρακτικές αυτές μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη δημιουργία ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού και συνήγαγε ότι υφίστατο κατάχρηση καθόσον οι πρακτικές αυτές αποσκοπούσαν στην παγίωση ενός σημαντικού μέρους της ζητήσεως. Όσον αφορά, ειδικότερα, τα εκπτωτικά συστήματα που χρησιμοποιούσαν οι προσφεύγουσες, η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει με γραφήματα το «αποτέλεσμα απορροφήσεως» που είχαν ορισμένα από τα συστήματα αυτά για κάθε χώρα.

219 Η Επιτροπή, έστω και αν τούτο δεν απαιτείται από τη νομολογία, εξέτασε επίσης, με γνώμονα τις συνθήκες της αγοράς, τα πραγματικά αποτελέσματα των πρακτικών των προσφευγουσών.

220 Όσον αφορά άλλους παράγοντες τους οποίους, κατά τις προσφεύγουσες, έπρεπε να εξετάσει η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη του αν οι πρακτικές τους ήταν ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, επιβάλλονται οι ακόλουθες παρατηρήσεις.

221 Πρώτον, η προβαλλόμενη τεχνική υπεροχή των προσφευγουσών, που φέρεται ότι ήταν οι μόνοι παραγωγοί RVM ικανοί να προσφέρουν μια «επαναστατική τεχνολογία» οριζόντιας τροφοδοτήσεως μεταξύ 1997 και 2001, δεν μπορεί να έχει επίπτωση επί της εξετάσεως του αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Το εν λόγω στοιχείο θα μπορούσε ενδεχομένως να ασκεί επιρροή μόνον επί της εξετάσεως της ανταγωνιστικής θέσεως των προσφευγουσών στην αγορά και, επομένως, επί της δεσπόζουσας θέσεώς τους.

222 Δεύτερον, πρέπει γίνει δεκτό ότι το γεγονός ότι τα μηχανήματα πωλούνταν απευθείας στον τελικό πελάτη είναι στοιχείο που επιβεβαιώνει τη διαπίστωση περί καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως και όχι το αντίθετο. Πράγματι, καίτοι, ασφαλώς, οι εν λόγω συμφωνίες δεν παρεμπόδιζαν θεωρητικά την πρόσβαση των ανταγωνιστών

στα καταστήματα λιανικής, εντούτοις είναι πρόδηλο ότι τα καταστήματα λιανικής δεν είχαν κανένα συμφέρον να τα αγοράζουν, καθόσον οι συμφωνίες των προσφευγουσών εμπόδιζαν τους ανταγωνιστές τους να προσφέρουν τα RVM τους στον τελικό πελάτη.

223 Τρίτον, όσον αφορά το γεγονός ότι οι αλυσίδες εμπορικών υπεραγορών είναι επαγγελματίες αγοραστές που ήταν ικανοί να συγκρίνουν και να επιλέγουν μεταξύ των RVM των προσφευγουσών και εκείνων των ανταγωνιστών, πρέπει να σημειωθεί ότι οι ενέργειες των προσφευγουσών ήταν προδήλως σχεδιασμένες με σκοπό τη δημιουργία μηχανισμών που να παρακινούν τους πελάτες να μην προβαίνουν σε αγορές από άλλους προμηθευτές και να παγιώνουν την ισχύουσα κατάσταση.

224 Τέλος, πρέπει να σημειωθεί, όπως τονίζει η Επιτροπή, ότι οι προσφεύγουσες είχαν κάθε δυνατότητα να δώσουν μια δικαιολογία των πρακτικών τους η οποία να είναι αντικειμενική από οικονομικής απόψεως και σύμφωνη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Μπορούσαν να εξηγήσουν ποιο ήταν το σχετικό με την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους όφελος που ενδεχομένως θα είχαν από τις συμφωνίες αποκλειστικότητας, τις αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και τα εξατομικευμένα συστήματα εκπτώσεως. Εντούτοις, οι προσφεύγουσες δεν υποστηρίζουν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι οι ενέργειές τους είχαν το παραμικρό όφελος ως προς την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους, ότι αυτές δικαιολογούντο για κάποιον άλλο λόγο ή ότι είχαν ως αποτέλεσμα μείωση τιμών ή άλλο πλεονέκτημα για τους καταναλωτές.

225 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών κατά το οποίο η Επιτροπή εξέτασε μόνον το περιεχόμενο των εν λόγω συμφωνιών και όχι τις γενικές συνθήκες της αγοράς στο πλαίσιο της οποίας εντάσσονταν οι εν λόγω οι συμφωνίες.

226 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από ανεπαρκή αιτιολογία της πτυχής αυτής της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε η εν λόγω αιτίαση μπορεί να ευδοκιμήσει.

227 Η αιτιολογία που επιβάλλει το άρθρο 253 ΕΚ πρέπει να προσαρμόζεται στη φύση της οικείας πράξεως και να παραθέτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο τη συλλογιστική της αρχής που εκδίδει την πράξη, ώστε οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, το δε αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να μπορεί να ασκήσει τον έλεγχό του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1985, 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες και Leeuwarder Papierwarenfabriek κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809, σκέψη 19, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-114/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7657, σκέψη 62). Προκειμένου περί αποφάσεως εκδιδόμενης κατ' εφαρμογήν του άρθρου 82 ΕΚ, η αρχή αυτή επιβάλλει η προσβαλλόμενη απόφαση να αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία εξαρτάται η νομική δικαιολόγηση του μέτρου και τις εκτιμήσεις στις οποίες στηρίχθηκε η απόφασή της (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Ιανουαρίου 2007, T-340/03, France Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-107, σκέψη 57, όσον αφορά την οποία δεν ασκήθηκε αναίρεση επί του σημείου αυτού).

228 Συναφώς, επιβάλλεται η παραπομπή στις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 216 έως 218 ανωτέρω, από τις οποίες προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή εξέθεσε λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους εκτιμούσε ότι οι εν λόγω συμφωνίες ήταν ικανές να περιορίσουν ή να παρεμποδίσουν εντελώς τον ανταγωνισμό.

229 Κατά συνέπεια, δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι προσφεύγουσες είχαν γνώση όλων των δικαιολογιών της ως άνω πτυχής της προσβαλλομένης αποφάσεως. Διαπιστώνεται, επιπλέον, ότι το Γενικό Δικαστήριο ήταν πλήρως σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του ως προς τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως. Εξ αυτού προκύπτει ότι η πτυχή αυτή της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

230 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το σκέλος αυτό του δευτέρου λόγου.

2. Επί της «ανεπαρκούς καλύψεως» της συνολικής ζητήσεως σε RVM με τις πρακτικές των προσφευγουσών

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

231 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, έστω και αν η προσβαλλόμενη απόφαση είχε αποδείξει ότι όλες οι εν λόγω συμβάσεις μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά, τούτο αποδεικνύει μόνον ότι οι ανταγωνιστές στερήθηκαν τη δυνατότητα να πωλήσουν τα προϊόντα τους στους πελάτες οι οποίοι είχαν ήδη συνάψει τις συμβάσεις αυτές (την ύπαρξη των οποίων εξακολουθούν να αμφισβητούν). Οι ανταγωνιστές όμως εξακολουθούσαν να είναι ελεύθεροι να αναζητούν πελατεία μεταξύ των άλλων επιχειρήσεων. Για να διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, η προσβαλλόμενη απόφαση έπρεπε να αποδείξει ότι οι συμφωνίες αυτές κάλυπταν ένα τόσο μεγάλο μέρος της αγοράς ώστε να είναι σε θέση να αποκλείσουν επαρκή αριθμό ανταγωνιστών από το σύνολο της αγοράς, μέχρι σημείου να προκαλέσουν σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή δεν εξηγεί γιατί το γεγονός ότι οι ανταγωνιστές δεν μπορούσαν να πωλούν τα RVM τους σε συγκεκριμένους πελάτες είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από την αγορά «στο σύνολό της».

232 Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι το κρίσιμο ζήτημα είναι το αν οι ανταγωνιστές μπορούσαν να παραμείνουν στην αγορά και να ασκούν τις δραστηριότητές τους επικερδώς, καλύπτοντας όμως μόνο το μέρος εκείνο της ζητήσεως που ήταν ανοικτό στον ανταγωνισμό και ότι η Επιτροπή όφειλε να προσδιορίσει το ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος για τη βιώσιμη άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων στη σχετική

αγορά. Αν η εν λόγω ζήτηση ήταν αρκούντως σημαντική και το όριο βιωσιμότητας αρκούντως χαμηλό, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους ενδεχόμενους ανταγωνιστές να εισέλθουν ή να παραμείνουν στην αγορά παράλληλα με τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή έπρεπε να συναγάγει ότι οι πρακτικές των τελευταίων δεν ήταν καταχρηστικές. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν εξέθεσε σαφώς το μερίδιο της αγοράς που έπρεπε να καλύπτουν οι συμφωνίες ώστε αυτές να είναι ικανές να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από την αγορά. Η προσβαλλόμενη απόφαση δεν παραθέτει κανένα αντικειμενικό κριτήριο προσδιορισμού του σχετικού ορίου.

233 Κατά τις προσφεύγουσες, αν η Επιτροπή είχε προβεί σε τέτοια ανάλυση, δεν θα μπορούσε να αποδείξει ότι οι εν λόγω συμβάσεις μπορούσαν αποκλείσουν από την αγορά τους εξίσου αποτελεσματικούς με την ίδια ανταγωνιστές. Υπογραμμίζουν ότι εναπόκειτο στην Επιτροπή να αποδείξει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι πρακτικές τους ήταν ικανές να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από την αγορά. Ελλείψει επαρκούς αιτιολογίας στην προσβαλλόμενη απόφαση, οι προσφεύγουσες δεν έχουν καμία υποχρέωση να αποδείξουν το αντίθετο.

234 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η νέα ανάλυση που περιλαμβάνεται στο υπόμνημα αντικρούσεως, σχετικά με το αποτέλεσμα αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά το οποίο είχαν οι πρακτικές των προσφευγουσών, είναι απαράδεκτη. Το ζήτημα επί του οποίου καλείται να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο είναι αν η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν επαρκώς αιτιολογημένη επί του σημείου αυτού. Είναι απαράδεκτο να παρέχεται γενικά η δυνατότητα στην καθής να καλύπτει τα σφάλματα και τις παραλείψεις της επίδικης αποφάσεως με την υποβολή μιας νέας αναλύσεως και συμπληρωματικών αποδεικτικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

235 Ακόμη, οι προσφεύγουσες απορρίπτουν ως μη ασκούντα επιρροή τον ισχυρισμό ότι δεν εναπόκειται στην επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση να προσδιορίσει τον αριθμό των ανταγωνιστών στην αγορά. Οι διάφορες αγορές μπορούν να είναι πλήρως ανταγωνιστικές ακόμα και αν κυμαίνεται ο αριθμός των ανταγωνιστών, ενίοτε δε ακόμα και όταν υπάρχουν δύο μόνον ανταγωνιστές. Κατ' αυτές, στην Επιτροπή εναπόκειτο να προσδιορίσει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, το όριο βιωσιμότητας των επιχειρήσεων στη σχετική αγορά και να προσδιορίσει αν το ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς παρείχε τη δυνατότητα σε επαρκή αριθμό από αυτές να ασκούν

σ' αυτό τις δραστηριότητές τους κατά τρόπον ώστε να λειτουργεί αποτελεσματικά ο ανταγωνισμός. Τούτο όμως δεν συνέβη εν προκειμένω.

236 Τέλος, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι οι πρακτικές τους δεν κάλυπταν αρκούντως σημαντικό τμήμα της συνολικής ζητήσεως. Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι το ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της ζητήσεως αποτελούσε, για κάθε εθνική αγορά, ποσοστό τουλάχιστον 30 % και άνω του 50 % στις περισσότερες περιπτώσεις και, για τις πέντε αγορές, εξεταζόμενες από κοινού, ήταν κατά μέσο όρο περίπου 61 %, ήτοι πλέον των 2 000 μηχανημάτων ανά έτος. Ο αριθμός αυτός είναι μεγαλύτερος από το ελάχιστο επίπεδο πωλήσεων που είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας ενός παραγωγού RVM, το οποίο οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι κυμαίνεται μεταξύ 500 και 1 000 μονάδων ετησίως.

237 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

238 Καταρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατ' ουσίαν, το ανακύπτον ζήτημα είναι το αν η Επιτροπή όφειλε να προσδιορίσει το ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος βιωσιμότητας για να μπορεί μια επιχείρηση να δρα στην αγορά αυτή, προκειμένου να αποδείξει τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά στο σύνολό της, και στη συνέχεια να εξακριβώσει αν το κλειστό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς (δηλαδή το μέρος της ζητήσεως που κάλυπταν οι πρακτικές των προσφευγουσών) ήταν αρκούντως μεγάλο ώστε να επέρχεται το αποτέλεσμα του αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά.

239 Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή διαπίστωσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι, στις χώρες για τις οποίες και τα έτη για τα οποία διαπιστώθηκε διάπραξη της παραβάσεως, το κλειστό στον ανταγωνισμό μέρος της ζητήσεως ήταν «ουσιώδες» ή «μη αμελητέο» και ότι, ιδίως κατά τη διάρκεια των «κρίσιμων ετών» αναπτύξεως σε καθεμία από τις εν λόγω αγορές, αποτελούσε ένα πολύ σημαντικό μέρος (βλ. αιτιολογική σκέψη 392 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η προσβαλλόμενη απόφαση, ωστόσο, δεν καθόρισε συγκεκριμένο όριο πέραν του οποίου οι πρακτικές των προσφευγουσών θα μπορούσαν να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από την αγορά.

240 Πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι, αποκλείοντας τον ανταγωνισμό σε σημαντικό τμήμα της αγοράς, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, η επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση εμπόδισε την είσοδο σε έναν ή σε μερικούς ανταγωνιστές και, επομένως, περιόρισε τον ανταγωνισμό στο σύνολο της αγοράς.

241 Πράγματι, ο αποκλεισμός του ανταγωνισμού σε ουσιώδες μέρος της αγοράς από επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να δικαιολογείται με την απόδειξη του ότι το ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς εξακολουθεί να αρκεί για να δρα σ' αυτό περιορισμένος αριθμός ανταγωνιστών. Πράγματι, αφενός, οι πελάτες που βρίσκονται στο κλειστό στον ανταγωνισμό τμήμα της αγοράς έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να επωφελούνται πλήρως από τις υφιστάμενες στην αγορά δυνατότητες ανταγωνισμού και οι ανταγωνιστές να μπορούν να ανταγωνίζονται αλλήλους με βάση το κριτήριο της αποδόσεώς τους στο σύνολο της αγοράς και όχι μόνο σε τμήμα της. Αφετέρου, ο ρόλος της επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση δεν είναι να προσδιορίζει σε πόσους βιώσιμους ανταγωνιστές παρέχεται η δυνατότητα να την ανταγωνιστούν στο ανοικτό στον ανταγωνισμό τμήμα της ζητήσεως.

242 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι και μόνο η ανάλυση των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, όπως αυτή στην οποία προέβη η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, μπορεί να παρέχει τη δυνατότητα διαπιστώσεως του αν οι πρακτικές μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση είναι ικανές να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό. Εντούτοις, είναι αφύσικο να προσδιορίζεται εκ των προτέρων ποιο είναι το

τμήμα εκείνο της δέσμιας αγοράς πέραν του οποίου οι πρακτικές μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά.

243 Ειδικότερα, πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι οι πρακτικές των προσφευγουσών εμπόδιζαν τον ανταγωνισμό κατά μέσο όρο σε ουσιώδες τμήμα –τα δύο πέμπτα– της συνολικής ζητήσεως κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου στις υπό εξέταση χώρες. Κατά συνέπεια, ακόμα και αν γίνει δεκτή η άποψη των προσφευγουσών ότι είναι άνευ σημασίας η παρεμπόδιση του ανταγωνισμού σε μικρό τμήμα της ζητήσεως, το εν λόγω τμήμα κάθε άλλο παρά ήταν μικρό εν προκειμένω.

244 Δεύτερον, οι πρακτικές των προσφευγουσών συχνά δημιουργούσαν ένα πολύ σημαντικό ποσοστό «δέσμιας» ζητήσεως κατά τη διάρκεια των «κρίσιμων ετών» όπου η ζήτηση ήταν αυξημένη, πράγμα το οποίο θα διευκόλυνε την επιτυχή είσοδο στην αγορά, ιδίως κατά τα έτη 1999 και 2000 στην Αυστρία, 2001 στις Κάτω Χώρες και 1999 στη Νορβηγία (βλ., για παράδειγμα, αιτιολογικές σκέψεις 163, 219 και 237 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

245 Τρίτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι πρακτικές των προσφευγουσών δέσμευαν τη ζήτηση εκ μέρους του τελικού πελάτη και όχι τις επιχειρήσεις λιανικής. Οι ανταγωνιστές, επομένως, δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν διαφορετικές μεθόδους εμπορικής διανομής που να αμβλύνουν τα αποτελέσματα των πρακτικών των προσφευγουσών.

246 Με γνώμονα τις παρατηρήσεις αυτές, το σκέλος αυτό του δευτέρου λόγου πρέπει να απορριφθεί.

3. Επί των αποδείξεων και των προβαλλόμενων ως ανακριβών και παραπλανητικών συλλογισμών που στήριξαν την εκτίμηση περί του αν οι αναδρομικές εκπτώσεις μπορούσαν να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

247 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η άποψη της Επιτροπής σχετικά με τις αναδρομικές εκπτώσεις στηρίζεται σε δύο στοιχεία: πρώτον, στο γεγονός ότι οι πελάτες δεν ήταν διατεθειμένοι να αγοράζουν περισσότερο από έναν μικρό αριθμό μηχανημάτων από κάποιον νέο προμηθευτή και, δεύτερον, στο ότι οι αναδρομικές εκπτώσεις παρείχαν τη δυνατότητα στις προσφεύγουσες να πωλούν τα προϊόντα τους σε αρνητικές ή σε πολύ χαμηλές τιμές. Εκθέτουν ότι, σχεδόν σε όλα τα παραδείγματα που έλαβε υπόψη η Επιτροπή, οι τιμές ουδέποτε μπορούσαν να είναι αρνητικές και ότι, σε όλες τις περιπτώσεις, οι ανταγωνιστές μπορούσαν να έχουν κέρδη από τις πωλήσεις τους. Εκθέτουν επίσης ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε το κόστος των προσφευγουσών προκειμένου να διαπιστώσει το επίπεδο των τιμών κάτω από το οποίο οι σχετικές τιμές θα προκαλούσαν αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά ή θα αποτελούσαν επιθετικό μέσο προς άγραν πελατών.

248 Κατά τις προσφεύγουσες, όταν οι αναδρομικές εκπτώσεις οδηγούν σε θετικές τιμές, δεν μπορεί να συναχθεί ότι αυτές είναι οπωσδήποτε ικανές να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά. Μια ένα τέτοια συλλογιστική συνεπάγεται στην πράξη απαγόρευση per se των αναδρομικών εκπτώσεων.

249 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν εξέτασε τις τιμές που προέκυπταν κατόπιν των εκπτώσεών τους ούτε σε σχέση με σημείο αναφοράς ούτε βάσει κάποιου βάσιμου αντικειμενικού κριτηρίου. Περιορίζεται στη διαπίστωση ότι οι εκπτώσεις προσέθεταν στους ανταγωνιστές ένα επιπλέον κόστος σκοπιμότητας, το οποίο η απόφαση δεν προσδιόρισε ορθά, και ότι, επομένως, οι τιμές που προέκυπταν είναι, κατά την υποκειμενική της γνώμη, «πολύ χαμηλές», χωρίς η

Επιτροπή να προσδιορίζει τι εννοεί με την τελευταία αυτή έκφραση. Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η καθής δεν μπορεί να στηρίζεται σε τέτοιους συλλογισμούς και σε υποκειμενικές γνώμες προς απόδειξη του ότι οι εκπτώσεις είναι ή όχι ικανές να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά.

250 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν, ακόμη, ότι το συμπέρασμα της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά το οποίο οι αναδρομικές εκπτώσεις ήταν ικανές να έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά στηρίζεται σε ανακριβή διαγράμματα.

251 Σε δύο από τις επτά περιπτώσεις που παραθέτει η προσβαλλόμενη απόφαση (σχήματα 23 και 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως, σχετικά με την Αυστρία), η Επιτροπή στηρίζεται σε διαγράμματα που είναι ανακριβή και παραπλανητικά. Η άποψη της Επιτροπής ότι οι ανταγωνιστές χρέωναν αρνητικές τιμές στις περιπτώσεις αυτές είναι εν πάση περιπτώσει ανακριβής.

252 Σε τέσσερις άλλες περιπτώσεις (εικόνες 15 και 18, αφορώσες αντίστοιχα τις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία, και εικόνες 21 και 22, σχετικά με τη Γερμανία), η Επιτροπή αγνόησε την ύπαρξη εκπτώσεων που θα μπορούσαν να χορηγηθούν σε πελάτες για πωλήσεις κάτω του ορίου το οποίο έλαβε υπόψη η ίδια η Επιτροπή κατά την εξέτασή της. Αν διορθωθεί το σχετικό σφάλμα, οι τιμές δεν θα είναι αρνητικές σε τρεις από τις τέσσερις περιπτώσεις και θα είναι οριακά αρνητικές για τις πωλήσεις μιας μόνο μονάδας σε μιαν άλλη περίπτωση.

253 Αντιθέτως προς όσα διατείνεται η Επιτροπή, σε έξι από επτά περιπτώσεις οι ανταγωνιστές είχαν τη δυνατότητα να χρεώνουν θετικές τιμές, έστω και αν πωλούσαν μόνο πολύ μικρές ποσότητες, δηλαδή δύο ή τρία μηχανήματα.

254 Σε καθεμία από τις επτά περιπτώσεις η Επιτροπή κακώς υπέθεσε ότι οι ανταγωνιστές υποχρεώθηκαν να περιοριστούν σε έναν περιορισμένο αριθμό μονάδων RVM.

255 Σε καθεμία από τις επτά αυτές περιπτώσεις η Επιτροπή αγνόησε κρίσιμες αποδείξεις όσον αφορά τη λειτουργία της αγοράς, πράγμα το οποίο καθιστά σαθρά τα συμπεράσματά της. Η Επιτροπή αγνόησε ιδίως τα παρεπόμενα έσοδα από τις υπηρεσίες μετά την πώληση και τις ακόλουθες πωλήσεις RVM. Λαμβανομένων υπόψη των εσόδων αυτών, επόμενο ήταν οι ανταγωνιστές να έχουν θετικά έσοδα, ακόμα και με πωλήσεις RVM σε αρνητικές τιμές.

256 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ειδικότερα ότι, έστω και αν οι ανταγωνιστές ήταν υποχρεωμένοι να πωλούν μικρό μόνον αριθμό RVM (για παράδειγμα ένα ή δύο μηχανήματα), με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι εκπτώσεις των προσφευγουσών ήταν ικανές να αποκλείουν τέτοιους ανταγωνιστές από την αγορά.

257 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

258 Πρέπει να σημειωθεί, καταρχάς, ότι η παρούσα αιτίαση στηρίζεται επί εσφαλμένης βάσεως. Πράγματι, αντιθέτως προς όσα διατείνονται οι προσφεύγουσες, το γεγονός ότι τα συστήματα αναδρομικών εκπτώσεων υποχρεώνουν τους ανταγωνιστές να χρεώνουν αρνητικές τιμές στους πελάτες των προσφευγουσών που δικαιούνται εκπτώσεις δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα από τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση προς απόδειξη του ότι τα συστήματα αναδρομικών

εκπτώσεων των προσφευγουσών είναι ικανά να έχουν αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού.

259 Αντιθέτως, η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε σειρά άλλων παρατηρήσεων σχετικών με τις αναδρομικές εκπτώσεις που χορηγούσαν οι προσφεύγουσες, για να συναγάγει ότι οι εν λόγω πρακτικές ήταν ικανές να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από την αγορά κατά παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ.

260 Πρώτον, η προσβαλλόμενη απόφαση διαπιστώνει ότι το δημιουργούμενο κίνητρο προς αγορά των σχετικών μηχανημάτων αποκλειστικά ή σχεδόν αποκλειστικά από τις προσφεύγουσες είναι ιδιαίτερα έντονο όταν τα καθοριζόμενα όρια, όπως αυτά που έθεταν οι προσφεύγουσες, συνδυάζονται με σύστημα δυνάμει του οποίου το όφελος του πελάτη το οποίο συνδέεται, ανάλογα με την κάθε περίπτωση, με την υπέρβαση ενός ορίου πριμοδοτήσεως ή ενός ευνοϊκότερου ορίου αντανακλάται σε όλες τις αγορές του πελάτη κατά τη διάρκεια της εξεταζομένης περιόδου και όχι αποκλειστικά στον όγκο αγορών που υπερβαίνει το όριο αυτό (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 132, 297 και 316 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

261 Δεύτερον, η Επιτροπή παρατηρεί, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι τα εκπτωτικά καθεστώτα σχεδιάζονταν ειδικά για κάθε πελάτη και τα όρια προσδιορίζονταν βάσει των εκτιμώμενων αναγκών του πελάτη ή/και του όγκου των αγορών στις οποίες αυτός είχε προβεί στο παρελθόν.

262 Η προσβαλλόμενη απόφαση μνημονεύει, ειδικότερα, το γεγονός ότι σύστημα αναδρομικών εκπτώσεων συνδυαζόμενο με ένα ή περισσότερα όρια που αντιστοιχούν στο σύνολο ή σε μεγάλο ποσοστό των αναγκών του πελάτη συνιστά σημαντικό κίνητρο για τον πελάτη να προμηθεύεται το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του αναγκαίου εξοπλισμού του από τις προσφεύγουσες και αύξησε τεχνητά το κόστος αλλαγής

προμηθευτή, ακόμα και για μικρό αριθμό μονάδων (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 131 έως 133, 297, 321 και 322 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

263 Τρίτον, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι αναδρομικές εκπτώσεις παραχωρούνταν συχνά σε ορισμένους από τους μεγαλύτερους πελάτες των προσφευγουσών με σκοπό να εξασφαλίζεται ότι αυτοί θα παρέμεναν πιστοί δικοί τους πελάτες (βλ., για παράδειγμα, αιτιολογικές σκέψεις 180 και 240 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

264 Τέλος, η προσβαλλόμενη απόφαση επισημαίνει ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι οι ενέργειές τους δικαιολογούνταν αντικειμενικά ή ότι είχαν τέτοια ουσιαστικά οφέλη όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους ώστε αυτά να υπερτερούν έναντι των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων σε βάρος των καταναλωτών (βλ. αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

265 Ασφαλώς, η προσβαλλόμενη απόφαση επεξηγεί με διαγράμματα (βλ. εικόνες 15, 18, 21 έως 24 και 27) το γεγονός ότι οι αναδρομικές εκπτώσεις των προσφευγουσών είχαν ως αποτέλεσμα τον εξοβελισμό των ανταγωνιστών από την αγορά, υποχρεώνοντάς τους να πωλούν τα προϊόντα τους σε πολύ χαμηλές τιμές και, ενίοτε, σε αρνητικές τιμές για τις τελευταίες μονάδες προ της συμπληρώσεως του καθοριζόμενου στο πλαίσιο του εκπτωτικού συστήματος ορίου (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 165, 186, 224, 235, 236 και 268 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

266 Εντούτοις, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή ουδόλως διατείνεται ότι τα εκπτωτικά συστήματα είχαν συστηματικά ως αποτέλεσμα αρνητικές τιμές και, αφετέρου, δεν υποστηρίζει ότι μια τέτοια απόδειξη αποτελεί προϋπόθεση για να διαπιστωθεί ότι τα συστήματα αυτά είναι καταχρηστικά. Εξάλλου, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει διαγράμματα για καθένα από τα συστήματα εκπτώσεως που χρησιμοποιούσαν οι προσφεύγουσες. Περιλαμβάνει μόνον ένα ή δύο διαγράμματα ανά χώρα, όπου εμφαίνεται ότι τα εκπτωτικά συστήματα των προσφευγουσών είχαν ως αποτέλεσμα τον εξοβελισμό των ανταγωνιστών από την αγορά.

267 Πρέπει να σημειωθεί συναφώς ότι ο μηχανισμός αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά τον οποίο συνθέτουν οι αναδρομικές εκπτώσεις δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε ότι η επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση θα θυσιάζει τα κέρδη της, διότι το κόστος της εκπτώσεως κατανέμεται σε μεγάλο αριθμό μονάδων προϊόντος. Με την αναδρομική χορήγηση εκπτώσεως, η μέση τιμή για την επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση μπορεί κάλλιστα να είναι σαφώς μεγαλύτερη από το κόστος και να παρέχει τη δυνατότητα πραγματοποιήσεως υψηλού κέρδους κατά μέσο όρο. Ωστόσο, το σύστημα αναδρομικών εκπτώσεων συνεπάγεται για τον πελάτη ότι η πραγματική τιμή των τελευταίων μονάδων είναι πολύ χαμηλή λόγω του «αποτελέσματος απορροφήσεως».

268 Με βάση τις παρατηρήσεις αυτές, πρέπει να σημειωθεί ότι η περίσταση ότι ορισμένα διαγράμματα περιέχουν σφάλματα δεν μπορεί να κλονίσει, καθαυτό, το συμπέρασμα ότι τα συστήματα εκπτώσεως των προσφευγουσών είναι αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, η ως άνω αιτίαση των προσφευγουσών είναι αλυσιτελής.

269 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η δράση των ανταγωνιστών δεν περιοριζόταν στην πώληση ενός μικρού αριθμού μονάδων σε κάθε πελάτη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι είναι εγγενές προς κάθε έντονα δεσπόζουσα θέση, όπως αυτή των προσφευγουσών, ότι δεν υπάρχει κατάλληλο υποκατάστατο προϊόν έναντι αυτού που πωλεί η επιχείρηση που κατέχει την εν λόγω δεσπόζουσα θέση για σημαντικό μέρος της ζητήσεως. Επομένως, ο προμηθευτής με δεσπόζουσα θέση είναι σε μεγάλο βαθμό ένας εμπορικός εταίρος στον οποίο υποχρεωτικά θα απευθύνονται οι πελάτες (βλ., επ' αυτού, απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 41). Επομένως, υπό τις συνθήκες αυτές, η προσβαλλόμενη απόφαση ορθώς εκθέτει ότι οι πελάτες απευθύνονταν σε άλλους προμηθευτές μόνο για περιορισμένο μέρος των αγορών τους.

270 Για τους ίδιους λόγους, δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι ανταγωνιστές μπορούν να αντισταθμίζουν τις μειωμένες τιμές στις οποίες υποχρεώνονται να πωλούν στους πελάτες τα προϊόντα τους για αριθμό μονάδων μικρότερο από το σχετικό όριο πωλώντας συμπληρωματικές μονάδες στους ίδιους πελάτες (παραπάνω από το όριο). Πράγματι, στην καλύτερη περίπτωση, η εναπομένουσα ζήτηση εκ μέρους των πελατών αυτών είναι περιορισμένη, έτσι ώστε η μέση τιμή των ανταγωνιστών να εξακολουθεί να είναι ελάχιστα ελκυστική από διαρθρωτικής απόψεως.

271 Το ίδιο ισχύει ως προς το επιχείρημα ότι οι ανταγωνιστές μπορούσαν να αντισταθμίσουν τις αρχικές ζημίες ή την αρχική μειωμένη αποδοτικότητα που προκαλούνταν από τις πρακτικές των προσφευγουσών με τα έσοδα μετά την πώληση (συντήρηση και επισκευή των μηχανημάτων). Πράγματι, η ευρεία βάση των προσφευγουσών τους παρέχει επίσης ένα πρόδηλο πλεονέκτημα για τη συντήρηση και επισκευή των μηχανημάτων τους, οπότε δεν προκύπτει σαφώς από την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών πώς τα διαρθρωτικά περιορισμένα περιθώρια κέρδους των ανταγωνιστών στην πρωτογενή αγορά θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν με κέρδη στην αγορά μετά την πώληση.

272 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου και, επομένως, ο δεύτερος λόγος στο σύνολό του.

Γ — *Επί του τρίτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλα σφάλματα κατά την εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά το αν οι συμφωνίες όντως εμπόδιζαν τον ανταγωνισμό*

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

273 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν θεωρούν ότι η ανάλυση των ουσιαστικών αποτελεσμάτων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των συμπερασμάτων της προσβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού στην αγορά. Τα χωρία της προσβαλλομένης αποφάσεως σχετικά με τις «επιπτώσεις» για καθεμία από τις πέντε χώρες επιβεβαιώνουν το γεγονός αυτό.

274 Κατά τις προσφεύγουσες, τα αποδεικτικά στοιχεία της Επιτροπής είναι αντιφατικά, υποθετικής φύσεως ή δεν ασκούν επιρροή, οπότε δεν παρέχουν τη δυνατότητα να συναχθεί ότι οι συμφωνίες πράγματι εμπόδισαν τον ανταγωνισμό.

275 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, στην πλειονότητα των υπό εξέταση εθνικών αγορών, το μερίδιό τους στην αγορά μειώθηκε την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας η Επιτροπή υποστήριξε ότι αυτές επιδίδονταν σε πρακτικές αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού.

276 Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι το γράφημα που προσκόμισε η Επιτροπή επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς τους έναντι του τμήματος αυτού της αγοράς, ήτοι ότι αυτή συρρικνωνόταν σε τρεις από τις πέντε εξεταζόμενες χώρες, πράγμα το οποίο δεν μπορεί να λογίζεται ως απόδειξη περί της υπάρξεως αποτελεσμάτων αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού.

277 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την άποψη της Επιτροπής ότι η θέση των ανταγωνιστών τους σε καθεμία από τις πέντε χώρες εξακολουθούσε να είναι ασθενής κατά τη διάρκεια της εξετασθείσας περιόδου. Φρονούν ότι οι ανταγωνιστές τους κατέκτησαν μερίδια της αγοράς σε τρεις χώρες, ότι τα δικά τους μερίδια παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητα στη Γερμανία και ότι απώλεσαν μερίδια της αγοράς μόνο στη Σουηδία.

278 Τρίτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την ύπαρξη πρόδηλης σχέσεως μεταξύ του μεγέθους της δέσμιας αγοράς και του μεριδίου τους της αγοράς, σε καθεμία από τις πέντε εθνικές αγορές, από το 1998 μέχρι το 2002. Εξεταζομένων των πέντε εθνικών αγορών στο σύνολό τους, δεν υφίσταται απόδειξη που να παρέχει τη δυνατότητα να υποτεθεί ότι ένα υψηλό μερίδιο της αγοράς των προσφευγουσών που είναι κλειστό στον ανταγωνισμό προκαλεί την περαιτέρω αύξηση του μεριδίου αυτού. Για παράδειγμα, στις Κάτω Χώρες και στη Νορβηγία, όπου το κλειστό στον ανταγωνισμό μερίδιο της αγοράς εξαιτίας των πρακτικών των προσφευγουσών ήταν το μεγαλύτερο, το μερίδιο της αγοράς που κατείχαν οι προσφεύγουσες μειώθηκε, ενώ στη Γερμανία και στη Σουηδία, όπου το κλειστό στον ανταγωνισμό μερίδιο της αγοράς ήταν μικρότερο, το μερίδιο της αγοράς των προσφευγουσών αυξήθηκε ή παρέμεινε σταθερό.

Μόνο στην Αυστρία το μερίδιο της αγοράς των προσφευγουσών μειώθηκε ταχύτερα σε σχέση με τις Κάτω Χώρες και τη Νορβηγία.

279 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν, επιπλέον, ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μεριδίου της κλειστής στον ανταγωνισμό αγοράς και του δικού τους μεριδίου για τις πέντε χώρες που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διάρκεια της εξετασθείσας περιόδου.

280 Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι η Επιτροπή στηρίζεται στη δική της υποκειμενική ερμηνεία των αποδείξεων, απορρίπτοντας κάθε αντικειμενικό κριτήριο. Η Επιτροπή υποστηρίζει μεν ότι οι σχετικές παράμετροι «συνδέονται μεταξύ τους», αλλά απορρίπτει κάθε προσπάθεια αντικειμενικού ελέγχου της επιχειρηματολογίας της ο οποίος να είναι στατιστικά υποστηρίξιμος. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν προσκομίζει καμία απόδειξη του ισχυρισμού της ότι η στατιστική ανάλυση των προσφευγουσών μπορούσε να χαλκευθεί.

281 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την άποψη της Επιτροπής ότι οι τιμές τους δεν είχαν μειωθεί και ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει τις πραγματικές καθαρές τιμές μετά την έκπτωση και όχι τις τιμές καταλόγου.

282 Οι προσφεύγουσες τονίζουν το γεγονός ότι η ορθή ανάλυση των δεδομένων, όπως αυτή που περιλαμβάνεται στο δικόγραφο της προσφυγής, δείχνει ότι οι τιμές μειώθηκαν σε τρεις χώρες επί συνόλου πέντε.

283 Πέμπτον, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η έξοδος τριών ανταγωνιστών από την αγορά δεν αποδεικνύει την ύπαρξη αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων. Αφενός, η Prokent επτώχευσε ακριβώς όταν οι προβαλλόμενες ως αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτικές των προσφευγουσών

είχαν παύσει. Αφετέρου, η εκ μέρους των προσφευγουσών εξαγορά των Halton και Eleiko διαψεύδει την αρνητική θεωρία της Επιτροπής, διότι, αν όντως οι προσφεύγουσες είχαν τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν και να εξοβελίζουν μάλιστα τους ανταγωνιστές τους από την αγορά, δεν θα χρειάζονταν να εξαγοράσουν τις δύο αυτές εταιρίες για να τις εκτοπίσουν από την αγορά.

284 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, έστω και αν ορισμένα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται η Επιτροπή ήταν ακριβή, αυτά δεν αποδεικνύουν οπωσδήποτε ότι οι τιμές τους είχαν αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Πρώτον, μπορούν να υπάρχουν λόγοι απολύτως θεμιτοί οι οποίοι να δικαιολογούν το γεγονός ότι το μερίδιο της αγοράς του καθιερωμένου από πολλά έτη στην αγορά προμηθευτή και η θέση στην αγορά των ανταγωνιστών του παραμένουν σταθερά· δεύτερον, η Επιτροπή αντιφάσκει προς εαυτήν όσον αφορά τις τιμές των προσφευγουσών και τη διαχρονική εξέλιξή τους χαρακτηρίζοντας επιθετική την πολιτική τιμών τους και, παράλληλα, κατηγορώντας τις ότι εξακολουθούσαν να πωλούν τα προϊόντα τους σε υψηλές τιμές, και, τρίτον, η έξοδος από την αγορά ενός ή περισσοτέρων ανταγωνιστών δεν αποδεικνύει κάποιο αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτέλεσμα, αλλά μπορεί να είναι απλώς αποτέλεσμα της συνήθους λειτουργίας του ανταγωνισμού.

285 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

286 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, καθόσον ορισμένα στοιχεία της αιτιολογίας μιας αποφάσεως μπορούν καθαυτά να τη δικαιολογήσουν επαρκώς κατά νόμο, εν πάση περιπτώσει τα ελαττώματα που ενδεχομένως πάσχουν άλλα στοιχεία της αιτιολογίας δεν ασκούν επιρροή στο διατακτικό της (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 2001, C-302/99 P και C-308/99 P, Επιτροπή και Γαλλία κατά TF1, Συλλογή 2001, σ. I-5603, σκέψεις 26 έως 29).

287 Η προσβαλλόμενη απόφαση σαφώς εκθέτει, στις αιτιολογικές σκέψεις 285 και 332, ότι, μολονότι, κατά τη νομολογία, για να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, αρκεί να αποδειχθεί ότι οι οικείες πρακτικές τείνουν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό ή ότι οι οικείες ενέργειες είναι τέτοιας φύσεως ή ικανές να έχουν τέτοια αποτελέσματα, εντούτοις συμπλήρωσε τη σχετική ανάλυση εν προκειμένω με εξέταση των ενδεχόμενων αποτελεσμάτων των πρακτικών των προσφευγουσών στην αγορά των RVM.

288 Κατά συνέπεια, είναι σαφές ότι η Επιτροπή δεν επιχείρησε να στηρίξει τη διαπίστωσή της περί διαπράξεως παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ στην εν λόγω εξέταση των πραγματικών αποτελεσμάτων των πρακτικών των προσφευγουσών για καθεμία από τις εξετασθείσες εθνικές αγορές, αλλά απλώς συμπλήρωσε τη διαπίστωσή της περί διαπράξεως παραβάσεως με μια σύντομη εξέταση των ενδεχόμενων αποτελεσμάτων των πρακτικών αυτών.

289 Ακόμη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, πράγματι, προς διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ, δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι η οικεία καταχρηστική συμπεριφορά είχε συγκεκριμένα αποτελέσματα στην αγορά. Συναφώς, αρκεί να αποδειχθεί ότι η καταχρηστική συμπεριφορά της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως τείνει να περιορίσει τον ανταγωνισμό ή, με άλλα λόγια, ότι η συμπεριφορά αυτή είναι ικανή ή ενδέχεται να έχει τέτοιο αποτέλεσμα (προαναφερθείσες αποφάσεις Michelin II, σκέψη 239, και British Airways κατά Επιτροπής, σκέψη 293).

290 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, ο τρίτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, χωρίς να απαιτείται να εξεταστεί αν από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει η Επιτροπή μπορεί να συναχθεί ότι οι επίμαχες συμφωνίες εμπόδισαν πράγματι τη λειτουργία του ανταγωνισμού. Πράγματι, ακόμα και αν η Επιτροπή είχε υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη, όπως διατείνονται οι προσφεύγουσες, εκτιμώντας ότι οι εν λόγω οι συμφωνίες εμπόδιζαν τον ανταγωνισμό, τούτο δεν θα έθιγε το κύρος της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Δ — Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλη πλάνη στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή εκτιμώντας ότι μη δεσμευτικές αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες μπορούσαν να είναι αντίθετες προς το άρθρο 82 ΕΚ

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

291 Οι προσφεύγουσες, αναφερόμενες στον πρώτο λόγο της προσφυγής, ισχυρίζονται ότι οι περισσότερες από τις 18 συμφωνίες, που απαριθμούνται στην αιτιολογική σκέψη 302 της προσβαλλομένης αποφάσεως, προέβλεπαν μη δεσμευτικές αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες. Κατά τις προσφεύγουσες, όπως συμβαίνει και με τις μη δεσμευτικές συμφωνίες αποκλειστικότητας, η εξατομικευμένη μη δεσμευτική ανάληψη υποχρεώσεως ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες, ακόμα και αν αντιπροσωπεύει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο των αναγκών του πελάτη, δεν είναι ικανή να εμποδίσει τον ανταγωνισμό. Αν ένας πελάτης δεν δεσμεύεται νομικά να τηρεί την υποχρέωση να αγοράσει συγκεκριμένη ποσότητα προϊόντων από τον προμηθευτή, θα είναι ελεύθερος να αποδέχεται τις καλύτερες προσφορές ανταγωνιστών προμηθευτών οποτεδήποτε. Η μη δεσμευτική εξατομικευμένη ανάληψη υποχρεώσεως ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες δεν αποτελεί τίποτα περισσότερο από μια εκτίμηση.

292 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει κάποια έννομη βάση στο κοινοτικό δίκαιο που να παρέχει τη δυνατότητα απαγορεύσεως σε πελάτη να γνωστοποιεί στους προμηθευτές του μιαν εκτίμηση του συνόλου ή σχεδόν του συνόλου των αναγκών του κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, ακόμα και αν ένας από τους προμηθευτές έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι εν λόγω 18 συμφωνίες δεν θα ήταν ικανές να παραγάγουν αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού και, επομένως, δεν μπορούν να παρατίθενται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Αν γίνει δεκτό ότι δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι 18 από τις 49 συμφωνίες στις οποίες στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση, τούτο κλονίζει σε αποφασιστικό βαθμό το βάσιμο της αποφάσεως αυτής και πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα, κατά τις προσφεύγουσες, την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως στο σύνολό της.

293 Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, αντιθέτως προς όσα εκθέτει το υπόμνημα αντικρούσεως, σημαντικός αριθμός συμφωνιών δεν συνέδεε την τιμή με τον όγκο των αγοραζομένων προϊόντων, αλλά προέβλεπε ενιαία τιμή για κάθε παραγγελλόμενο μηχάνημα (Lidl, Coop, κ.λπ.).

294 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

295 Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 208 και 209 ανωτέρω), κατά πάγια νομολογία, συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ το γεγονός ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση στην αγορά επιβάλλει δέσμευση των αγοραστών –ακόμη και κατόπιν αιτήσεως τους– συνεπαγόμενη υποχρέωση ή υπόσχεση προμήθειας του συνόλου ή σημαντικού μέρους των αναγκών τους αποκλειστικά από την εν λόγω επιχείρηση, είτε η εν λόγω υποχρέωση έχει συμφωνηθεί άνευ ετέρου, είτε αντισταθμίζεται με τη χορήγηση εκπτώσεων. Το ίδιο συμβαίνει όταν η εν λόγω επιχείρηση, χωρίς να δεσμεύει τους αγοραστές με ρητή υποχρέωση, εφαρμόζει, είτε βάσει συμφωνιών με τους αγοραστές αυτούς, είτε μονομερώς, σύστημα εκπτώσεων υπέρ των πιστών πελατών, δηλαδή εκπτώσεων που εξαρτώνται από τον όρο ότι ο πελάτης θα προμηθεύεται το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών του αποκλειστικά από την επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 89).

296 Πράγματι, αυτού του είδους οι υποχρεώσεις αποκλειστικής προμηθείας, με το αντιστάθμισμα των εκπτώσεων ή χωρίς αυτό ή με τη χορήγηση εκπτώσεων υπέρ πιστών πελατών ως παρότρυνση του αγοραστή να εφοδιάζεται αποκλειστικά από την

επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, δεν συμβιβάζονται με τον σκοπό επιτεύξεως ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά διότι δεν στηρίζονται σε οικονομική παροχή που να δικαιολογεί αυτήν την επιβάρυνση ή αυτό το πλεονέκτημα, αλλά τείνουν να αφαιρέσουν από τον αγοραστή τη δυνατότητα επιλογής του όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, ή να περιορίσουν τη δυνατότητα αυτή, και να αποκλείσουν την είσοδο άλλων παραγωγών στην αγορά (απόφαση Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 90).

297 Εν προκειμένω, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή ορθώς εξέτασε τις εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες όχι μόνον τυπικά από καθαρά νομικής απόψεως, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη οικονομική κατάσταση στην οποία εντάσσονταν οι επίμαχες συμφωνίες. Με αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι εν λόγω συμφωνίες ήταν ικανές να αποκλείσουν τους ανταγωνιστές από την αγορά.

298 Πράγματι, οι εξατομικευμένες αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες, όπως αυτές στις οποίες αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση στην αιτιολογική σκέψη 302, που δεσμεύουν de facto ή/και παρακινούν τον αγοραστή να προμηθεύεται προϊόντα αποκλειστικά ή για σημαντικό μέρος των αναγκών του από την επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση, και που δεν στηρίζονται σε οικονομική παροχή που να δικαιολογεί την επιβάρυνση αυτή ή το πλεονέκτημα αυτό, αλλά τείνουν να στερήσουν τον αγοραστή από τη δυνατότητα επιλογής των πηγών εφοδιασμού του, ή να περιορίσουν τις σχετικές δυνατότητές του, και να παρεμποδίσουν την πρόσβαση στην αγορά στους ανταγωνιστές παραγωγούς, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι δεν δεσμεύουν τον αγοραστή με την επιβολή σ' αυτόν ρητής υποχρεώσεως, συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ (βλ., επ' αυτού, απόφαση Van den Bergh Foods κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψεις 84 και 160).

299 Καίτοι πολλά παραδείγματα επιβεβαιώνουν ότι, όσον αφορά τις αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και τις εκπτώσεις, οι προσφεύγουσες παρείχαν τη δυνατότητα κάποιας ευελιξίας όσον αφορά την ακριβή τήρηση των

σχετικών χρονοδιαγραμμάτων και ορίων, εντούτοις η ευελιξία αυτή, που ίσχυε ακόμα και για ορισμένες συμφωνίες οι οποίες οι προσφεύγουσες παραδέχονται ότι ήταν «δεσμευτικές», ουδόλως περιορίζει το δυσμενές για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα των πρακτικών αυτών. Αντιθέτως, η Επιτροπή ορθώς εξέθεσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι ο ακριβής όγκος των αγορών είχε μικρότερη σημασία για τις προσφεύγουσες έναντι του ενδεχομένου να παραμείνει η οικεία επιχείρηση πιστός πελάτης τους. Πράγματι, η εν λόγω ευελιξία συνέβαλλε στη διατήρηση του κινήτρου προς τους πελάτες να αγοράζουν τα RVM των προσφευγουσών, ακόμα και όσον αφορά πελάτες οι οποίοι διαφορετικά δεν θα συμπλήρωναν τα προβλεπόμενα όρια αγορών (βλ. αιτιολογική σκέψη 312 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

300 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειονότητα των υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες, τις οποίες οι προσφεύγουσες χαρακτηρίζουν ως μη δεσμευτικές, είναι συμφωνίες που εξαρτούν την τιμή και τους εμπορικούς όρους από την εκ μέρους του πελάτη αγορά ορισμένου όγκου. Οι εν λόγω συμφωνίες περιελάμβαναν γενικά έκπτωση ρητά εξαρτώμενη από την πραγματοποίηση του προβλεπόμενου ορίου αγορών. Ο πελάτης δεν ήταν νομικά υποχρεωμένος να προβεί σε αγορά προϊόντων μέχρι το προβλεπόμενο όριο, αλλά έπρεπε να το καλύψει ώστε να μπορέσει να λάβει ή να διατηρήσει την έκπτωση. Στην υπό κρίση υπόθεση πρόκειται για τέτοιες συμφωνίες, όπως είναι για παράδειγμα οι συναφθείσες με τις επιχειρήσεις Axfood (2001), COOP (2000), NorgesGruppen ή Hakon Gruppen. Οι ως άνω συμφωνίες έχουν αποτελέσματα παραπλήσια της χορηγήσεως αναδρομικά εκπτώσεως. Ο κίνδυνος αναδρομικής απώλειας της εκπτώσεως παρακινεί έντονα τον πελάτη να καλύψει το προβλεπόμενο όριο αγορών. Το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες μπορεί τελικά να μη ζήτησαν την επιστροφή της εκπτώσεως, ή η έλλειψη αποδεδειγμένης αποδοχής μιας προσφοράς των προσφευγουσών εκ μέρους του πελάτη, δεν ασκούν επιρροή. Αυτό που έχει σημασία είναι η προσδοκία του πελάτη την περίοδο κατά την οποία παραγγέλλει τα σχετικά προϊόντα σύμφωνα με τους όρους της προσφοράς που του υποβλήθηκε.

301 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρώσεως που αντλείται από πρόδηλη πλάνη της Επιτροπής λόγω της εκτιμήσεώς της ότι μη δεσμευτικές αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες μπορούσαν να αντιβαίνουν προς το άρθρο 82 ΕΚ.

II — *Επί των αιτημάτων ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου*

A — *Επιχειρήματα των διαδίκων*

302 Οι προσφεύγουσες φρονούν, στο πλαίσιο του έκτου λόγου τους, ότι η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της αναλογικότητας και της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθορίζοντας το πρόστιμο στο 8 % του παγκόσμιου κύκλου εργασιών του ομίλου Tomra.

303 Σε απάντηση στους ισχυρισμούς που προβάλλει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν ότι το πρόστιμο των 24 εκατομμυρίων ευρώ που τους επέβαλε η Επιτροπή αντιπροσωπεύει το 7,97 % του παγκόσμιου κύκλου εργασιών του ομίλου το 2005.

304 Πρώτον, οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι, καίτοι η Επιτροπή είναι ελεύθερη να αυξάνει το ύψος των προστίμων, προκειμένου να ενισχύσει το αποτρεπτικό τους αποτέλεσμα, εντούτοις, η πολιτική της Επιτροπής πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, κατά την οποία τα πρόστιμα για παραβάσεις που χαρακτηρίζονται ως «πολύ σοβαρές» πρέπει να έχουν μεγαλύτερο αποτρεπτικό αποτέλεσμα από εκείνα που επιβάλλονται για παραβάσεις που χαρακτηρίζονται απλώς ως «σοβαρές». Την ως άνω λογική ακολουθούν οι κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, οι οποίες προβλέπουν ότι οι σοβαρές παραβάσεις τιμωρούνται με βασικό πρόστιμο από 1 έως 20 εκατομμύρια ευρώ και οι πολύ σοβαρές παραβάσεις με βασικό μεγαλύτερο των 20 εκατομμυρίων ευρώ.

305 Κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή ακολούθησε τη λογική αυτή όταν επέβαλε πρόστιμο στη Microsoft για πολύ σοβαρές παραβάσεις. Εντούτοις, οι προσφεύγουσες εκθέτουν, ως συγκριτικό στοιχείο, ότι το πρόστιμο της Microsoft αντιπροσώπευε μόλις το 1,5 % του παγκόσμιου εργασιών της, μολονότι η παράβαση είχε χαρακτηριστεί πολύ σοβαρή. Οι προσφεύγουσες δηλώνουν ότι, κατ' αυτές, τούτο οδηγεί στο παράλογο συμπέρασμα ότι είναι σημαντικότερο για την Επιτροπή να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα το πρόστιμο που επέβαλε στις προσφεύγουσες, ήτοι σε όμιλο εταιριών με κύκλο εργασιών μικρότερο των 300 εκατομμυρίων ευρώ, και μάλιστα για μια απλώς σοβαρή παράβαση, παρά να αποθαρρύνει τη Microsoft, μία από τις πέντε μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κόσμο, με κύκλο εργασιών το 2003 μεγαλύτερο των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ, και μάλιστα για μια πολύ σοβαρή παράβαση. Ομοίως, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο στην AstraZeneca για δύο σοβαρές παραβάσεις, το οποίο, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης επιβολής προστίμου με αποτρεπτικό αποτέλεσμα ανάλογο προς τα κέρδη της ενδιαφερομένης εταιρίας, ανερχόταν μόλις στο 3 % περίπου του παγκόσμιου κύκλου εργασιών της.

306 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι το Δικαστήριο δέχεται ότι κάθε σημαντική μεταβολή της στάσεως της Επιτροπής απαιτεί λεπτομερή εξήγηση. Η Επιτροπή όμως δεν εξήγησε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, για ποιο λόγο στον όμιλο Tomra, επιχείρηση που δεν κατατάσσεται ούτε καν μεταξύ των 50 μεγαλύτερων επιχειρήσεων στη Νορβηγία, επιβλήθηκε πρόστιμο που αντιστοιχεί στο «μεγαλύτερο ποσοστό του παγκόσμιου κύκλου εργασιών μιας εταιρίας στην οποία επιβλήθηκε ποτέ πρόστιμο για παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού».

307 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιλαμβάνει ρητές εξηγήσεις που να μπορούν να στηρίξουν τη σημαντική αυτή μεταβολή της στάσεως της Επιτροπής στον τομέα των προστίμων.

308 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι το ύψος του προστίμου είναι αντίθετο προς την αρχή της αναλογικότητας, λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου κύκλου

εργασιών που πραγματοποίησαν στις σχετικές γεωγραφικές αγορές. Οι προσφεύγουσες εκτιμούν ότι λιγότερο του 25 % του κύκλου εργασιών τους πραγματοποιείται στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στην Αυστρία, στη Σουηδία και στη Νορβηγία, και λιγότερο του 34 % στον ΕΟΧ στο σύνολό του. Κατά τις προσφεύγουσες, το Δικαστήριο δέχεται ότι η αρχή της αναλογικότητας παραβιάζεται όταν η Επιτροπή αγνοεί τη σχέση μεταξύ του παγκόσμιου κύκλου εργασιών και του κύκλου εργασιών «που αντιστοιχεί στα προϊόντα τα οποία αφορά η παράβαση». Η Επιτροπή όμως δεν μπορούσε να περιοριστεί στο να λάβει υπόψη το γεγονός ότι οι παραβάσεις δεν ήταν συνεχείς κατά τη διάρκεια της εξετασθείσας περιόδου σε όλες τις σχετικές εθνικές αγορές.

309 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγουσών.

Β — *Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου*

310 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών που αντλείται από παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθόσον η Επιτροπή καθόρισε το πρόστιμο στο 8 % του παγκόσμιου κύκλου εργασιών των προσφευγουσών, πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι, στο πλαίσιο του προσδιορισμού του ύψους των προστίμων, η Επιτροπή οφείλει να τηρεί την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου η οποία, κατά πάγια νομολογία, προσβάλλεται μόνον όταν παρόμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τρόπο διαφορετικό ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο, εκτός αν η μεταχείριση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2003, Cheil Jedang κατά Επιτροπής, Τ-220/00, Συλλογή σ. II-2473, σκέψη 104).

311 Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμιστεί, συναφώς, ότι η προγενέστερη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής δεν χρησιμεύει, καθαυτή, ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι η

Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν μπορεί να της στερήσει τη δυνατότητα αυξήσεως του ύψους αυτού, εντός των ορίων που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), αν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 109).

312 Πρέπει να προστεθεί ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει διαφόρων στοιχείων, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το γενικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, τούτο δε χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων τα οποία να πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη (απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33). Τα ουσιώδη στοιχεία, όπως οι σχετικές αγορές, τα οικεία προϊόντα, οι οικείες χώρες, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και τα κρίσιμα διαστήματα, διαφέρουν αναλόγως της κάθε υποθέσεως. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποχρεωθεί να επιβάλλει πρόστιμα τα οποία αντιπροσωπεύουν το ίδιο ποσοστό κύκλου εργασιών σε όλες τις παρεμφερείς από πλευράς σοβαρότητας υποθέσεις (βλ., επ' αυτού, απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιανουαρίου 2004, T-67/01, JCB Service κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004,σ. II-49, σκέψεις 187 έως 189).

313 Εφόσον τα πρόστιμα αποτελούν μέσο της πολιτικής περί ανταγωνισμού της Επιτροπής, αυτή πρέπει να διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους τους, προκειμένου να κατευθύνει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην τήρηση των κανόνων περί ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Δεκεμβρίου 1996, T-49/95, Van Megen Sports κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1799, σκέψη 53).

314 Εν προκειμένω, επομένως, πρέπει να απορριφθεί εκ προοιμίου το επιχείρημα των προσφευγουσών που αντλείται από τη σύγκριση μεταξύ του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες και εκείνων που επέβαλε η Επιτροπή με άλλες αποφάσεις

της, διότι, όπως υπομνήσθηκε, η σχετική με τη λήψη αποφάσεων πρακτική της Επιτροπής δεν μπορεί να αποτελεί καθαυτή το νομικό πλαίσιο όσον αφορά τα πρόστιμα στον τομέα του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή δεν μπορεί να υποχρεούται να προσδιορίζει τα πρόστιμα με βάση την απόλυτη αναλογία έναντι εκείνων που έχει επιβάλει στο πλαίσιο άλλων υποθέσεων.

315 Ακόμη, δεν μπορεί να ευδοκιμήσει ούτε το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά μεταβολή της πολιτικής της για την οποία όφειλε να παράσχει ειδικές εξηγήσεις. Πράγματι, η Επιτροπή, καθορίζοντας το επίδικο πρόστιμο, συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από τον κανονισμό 1/2003 και από τις δικές της κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, πράγμα το οποίο, εξάλλου, δεν αμφισβητούν οι προσφεύγουσες. Κατά συνέπεια, το ύψος του προστίμου που καθόρισε η Επιτροπή δεν αποτελεί μεταβολή της πολιτικής της στον τομέα των προστίμων, αλλά, αντιθέτως, κλασική περίπτωση εφαρμογής της πολιτικής αυτής.

316 Όσον αφορά την προβαλλόμενη προσβολή της αρχής της αναλογικότητας εξαιτίας του ύψους του προστίμου, λαμβανομένου υπόψη του περιορισμένου κύκλου εργασιών των προσφευγουσών στις σχετικές γεωγραφικές αγορές, πρέπει να υπομνησθεί ότι, με την επιφύλαξη της τηρήσεως του ανωτάτου ορίου που προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 και που συνδέεται με τον συνολικό κύκλο εργασιών (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 119), η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει υπόψη τον κύκλο εργασιών της εμπλεκομένης επιχειρήσεως προκειμένου να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως στο πλαίσιο του προσδιορισμού του προστίμου, χωρίς πάντως να μπορεί να προσδίδει σε αυτό δυσανάλογα μεγάλη σημασία έναντι άλλων στοιχείων ώστε να παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 257).

317 Εν προκειμένω, η Επιτροπή εφάρμοσε τη μέθοδο υπολογισμού που προσδιορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές, η οποία προβλέπει τον συνυπολογισμό μεγάλου αριθμού στοιχείων κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ιδίως η

φύση της παραβάσεως, ο αντίκτυπός της όταν αυτός είναι μετρήσιμος, η γεωγραφική έκταση της θιγόμενης αγοράς και ο αναγκαίος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου. Μολονότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προβλέπουν ότι το ύψος των προστίμων πρέπει να υπολογίζεται σε συνάρτηση με τον συνολικό κύκλο εργασιών ή τον κρίσιμο κύκλο εργασιών, δεν εμποδίζουν να λαμβάνονται υπόψη αυτοί οι κύκλοι εργασιών κατά την επιμέτρηση του προστίμου, προκειμένου να τηρηθούν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις (απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψεις 258 και 260).

318 Εξ αυτού συνάγεται ότι, καίτοι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι ο κύκλος εργασιών που αφορά τα σχετικά προϊόντα μπορεί να αποτελεί πρόσφορο έρεισμα προς εκτίμηση της προσβολής του ανταγωνισμού στην αγορά των εν λόγω προϊόντων εντός του ΕΟΧ, εντούτοις το στοιχείο αυτό δεν αποτελεί το μόνο κριτήριο βάσει του οποίου η Επιτροπή πρέπει να εκτιμά, και όντως εξετίμησε εν προκειμένω, τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

319 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, αν περιοριζόταν η εκτίμηση της συμφωνίας προς την αρχή της αναλογικότητας του ύψους του προστίμου που καθόρισε η Επιτροπή στη σχέση μεταξύ του ποσού αυτού και του κύκλου εργασιών των σχετικών προϊόντων, θα προσδιδόταν στο στοιχείο αυτό υπερβολικά μεγάλη σημασία. Η φύση της παραβάσεως, ο συγκεκριμένος αντίκτυπός της όταν αυτός μπορεί να μετρηθεί, η γεωγραφική έκταση της θιγόμενης αγοράς και ο αναγκαίος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου είναι τα στοιχεία, τα οποία έλαβε υπόψη εν προκειμένω η Επιτροπή, που δικαιολογούν με επαρκή βεβαιότητα το ύψος του προστίμου.

320 Εν πάση περιπτώσει, όπως ορθώς σημειώνει η Επιτροπή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν οι προσφεύγουσες στις αγορές τις οποίες αφορά η παράβαση αντιπροσωπεύει σχετικά σημαντικό μέρος του συνολικού κύκλου εργασιών τους, ήτοι περίπου 25 %. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να υποστηρίζεται ότι οι προσφεύγουσες πραγματοποίησαν περιορισμένο μόνον μέρος του συνολικού κύκλου εργασιών τους στις αγορές αυτές.

321 Επομένως, ο λόγος που αντλείται από αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας ή/και συνεπαγόμενη δυσμενείς διακρίσεις μεταχείριση των προσφευγουσών, λαμβανομένης υπόψη της πρακτικής λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής και του κύκλου εργασιών στις σχετικές αγορές πρέπει να απορριφθεί, όπως και τα αιτήματα ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου.

322 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

323 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Επειδή οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το αίτημα της τελευταίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει τις Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS, Tomra Systems GmbH, Tomra Systems BV, Tomra Leergutsysteme GmbH, Tomra Systems AB και Tomra Butikksystemer AS στα δικά τους δικαστικά έξοδα, καθώς και σε εκείνα της Ευρωπαϊκή Επιτροπής.

Βηλαράς Prek Ciucă

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Σεπτεμβρίου 2010.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς ..... II - 4372

Η προσβαλλόμενη απόφαση ..... II - 4374

I — Η σχετική αγορά ..... II - 4374

II — Η δεσπόζουσα θέση ..... II - 4375

III — Η καταχρηστική συμπεριφορά ..... II - 4375

IV — Το πρόστιμο ..... II - 4379

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 4382

Σκεπτικό ..... II - 4383

I — Επί των αιτημάτων ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως ..... II - 4384

A — Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από τη χρησιμοποίηση εκ μέρους της Επιτροπής αποδείξεων προδήλως ανακριβών και αναξιόπιστων προς διαπίστωση της στρατηγικής τους περί αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά και προς προσδιορισμό του περιεχομένου ορισμένων συμφωνιών μεταξύ των προσφευγουσών και των πελατών τους ..... II - 4384

1. Επί του πρώτου σκέλους, που αντλείται από έλλειψη αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων προς απόδειξη της υπάρξεως μιας στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά ..... II - 4384

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4384

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4386

2. Επί του δεύτερου σκέλους, που αντλείται από τη χρησιμοποίηση ανακριβών και αναξιόπιστων αποδείξεων προς απόδειξη της υπάρξεως και προς προσδιορισμό του περιεχομένου ορισμένων συμφωνιών μεταξύ των προσφευγουσών και των πελατών τους .. II - 4389

α) Επί των προ του 1998 συμφωνιών αποκλειστικότητας ..... II - 4390

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4390

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4391

β) Επί των συμφωνιών που χαρακτηρίζουν τις προσφεύγουσες ως τον «προτιμώμενο, κύριο ή πρώτο προμηθευτή» ..... II - 4392

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4392

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4394

γ) Επί των εξατομικευμένων αναλήψεων υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες και των αναδρομικής ισχύος εξατομικευμένων εκπτωτικών μηχανισμών ..... II - 4397

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4397

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4399

δ) Επί της εκτιμήσεως ορισμένων συμβάσεων συναφθεισών στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στη Σουηδία και στη Νορβηγία .. II - 4402

Γερμανία ..... II - 4403

— Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen (1998-1999) .... II - 4403

— Edeka Handelsgesellschaft Hessenring (1999) ..... II - 4405

— Edeka Baden-Würtemberg (2000) ..... II - 4406

— COOP Schleswig-Holstein (2000) ..... II - 4407

— Netto ..... II - 4407

— Rewe Wiesloch και Rewe-Hungen (1997) ..... II - 4408

— Rewe Hungen (2000) ..... II - 4409

Κάτω Χώρες ..... II - 4409

— Albert Heijn (1998-2000) ..... II - 4410

— Royal Ahold (2000-2002) ..... II - 4411

— Lidl (1999-2000) ..... II - 4413

— Superunie (2001) ..... II - 4415

Σουηδία ..... II - 4415

— ICA Handlares (Σουηδία) και Hakon Gruppen (Νορβηγία) (2000-2002) ..... II - 4416

— Rimi Svenska (2000) ..... II - 4417

— Spar, Willys και KB Exonen (όμιλος Axfood) (2000) .. II - 4418

— Axfood (2001) ..... II - 4419

— Axfood (2003-2004) ..... II - 4420

Νορβηγία ..... II - 4420

— Køff Hedmark και Rema 1000 (1996), AKA/Spar Norge (1997) ..... II - 4421

— NorgesGruppen, Hakon Gruppen, NKL (COOP) και Rema 1000 (1999-2000) ..... II - 4421

— NorgesGruppen (2000-2001) ..... II - 4424

— NKL (COOP) και Rema 1000 (2000-2001) ..... II - 4425

Β — Επί του δευτέρου και του τετάρτου λόγου, που αντλούνται από την ύπαρξη προδήλων σφαλμάτων εκτιμήσεως όσον αφορά το αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό και από την έλλειψη αιτιολογίας ..... II - 4427

1. Επί της προβαλλόμενης παρανομίας per se των συμφωνιών των προσφευγουσών και επί της ελλείψεως επεξηγήσεως όσον αφορά τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να εκτιμήσει αν οι συμφωνίες ήταν ικανές να περιορίσουν ή να εμποδίσουν εντελώς τον ανταγωνισμό ..... II - 4428

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4428

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4429

2. Επί της «ανεπαρκούς καλύψεως» της συνολικής ζητήσεως σε RVM με τις πρακτικές των προσφευγουσών ..... II - 4437

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4437

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4439

3. Επί των αποδείξεων και των προβαλλόμενων ως ανακριβών και παραπλανητικών συλλογισμών που στήριξαν την εκτίμηση περί του αν οι αναδρομικές εκπτώσεις μπορούσαν να εμποδίσουν τον ανταγωνισμό ..... II - 4442

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4442

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4444

Γ — Επί του τρίτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλα σφάλματα κατά την εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά το αν οι συμφωνίες όντως εμπόδιζαν τον ανταγωνισμό ..... II - 4448

1. Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4448

2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4451

Δ — Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από πρόδηλη πλάνη στην οποία υπέπεσε η Επιτροπή εκτιμώντας ότι μη δεσμευτικές αναλήψεις υποχρεώσεων ως προς τις αγοραζόμενες ποσότητες μπορούσαν να είναι αντίθετες προς το άρθρο 82 ΕΚ ..... II - 4453

1. Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4453

2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4454

II — Επί των αιτημάτων ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου ..... II - 4457

Α — Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 4457

Β — Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 4459

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 4463